

veestnik

Letnik XXVIII.

Celovec, petek, 16. februar 1973

Štev. 7 (1595)

**Koroški Slovenci
nočemo biti pred-
met barantanja**

Po konstituiranju „študijske komisije za probleme slovenske narodnosti na Koroškem“ se zlasti desničarski tisk krčevito trudi, da bi slovenske osrednje organizacije zavedle svoje stališče, da ne sodelujejo v tej komisiji.

Mimo patetičnih fraz o „zlatem mostu“, ki ga baje predstavlja podkomisija, se glavni urednik ÖVP-jevske „Volkszeitung“ poslužuje vse bolj umazanih metod, ko brez vsakega patosa poskuša očitati vsem zavednim Slovincem nelojalnost in iredentistične težnje, socialistično usmerjene Slovence pa obrekuje kot „politične zastrupljence“. V isto smer cika tudi dopisnik „Salzburger Nachrichten“, ki hoče vedeti celo o nekem „poveljstvu“ na Ljubelju.

Koroški Slovenci smo skozi 17 let potrpežljivo čakali in se neprestano trudili, da bi prišlo v sporazumu z vlado do rešitve odprtih vprašanj naše narodnostne skupnosti. To smo storili, čeprav so nam mnogi v lastnih vrstah zaradi tega očitali neodločnost in popustljivost. Toda naša politika je slonela in sloni na načelu, da je znosna rešitev mogoča samo med vlado, ki je obveznosti državne pogodbe prevzela, in manjšino, za katero veljajo določila člena 7. Pri tem smo izhajali vedno iz prepričanja, da je in mora biti manjšina sama vsekakor subjekt svojih pravic in nikdar objekt — predmet, o katerem razpravljajo in odločajo drugi. Pri tej svoji načelni politiki si nismo pustili vplivati od nobene strani, ne od avstrijske vlade, ne od matičnega naroda oziroma njegove države!

Tudi naša odločitev, da smo se po 17-letnem brezuspešnem prizadevanju spričo izzivalnih in nevarnih izgrediv lanske jeseni kakor južni Tirolci obrnili za pomoč na državo matičnega naroda kot sopodpisnico državne pogodbe in legitimno zaščitnico koristi slovenske narodnostne skupnosti, izhaja in sloni na tej naši načelni politiki. Tudi v tem primeru internacionalizacije nočemo biti le predmet, o katerem razgovarjajo drugi, marveč enakopraven zagovornik lastnih pravic. To smo pri vseh naših tozadevnih korakih jasno in nedvoumno izpovedali.

Zato so različna sumničenja in očitki v zvezi z našimi koraki za internacionalizacijo popolnoma neutemeljeni, spričo dejstva, da imajo južni Tirolci — in to kot predstavniki suverene italijanske oblasti — stalne kontakte z avstrijsko vlado in se z njo pred vsako važno odločitvijo, kakor prav te dni, javno sestajajo, pa naravnost depelirani in izredno zlobni, ki jih zato z vso odločnostjo zavračamo.

V istem načelu — da smo in moramo biti sami subjekt svojih teženj — ima mimo vseh drugih upravičenih pomislekov svojo osnovo tudi naša odločitev, da ne sodelujemo pri komisiji, ki o nas razpravlja in more razpravljati le o predmetu, kar pride najbolj do izraza v dejstvu, da razpravljajo šele o „pojmu manjšine“, o „krajih z mešanim prebivalstvom“ in o podobnih pojmi. Koroški Slovenci smo s pojmom in ne le s „pojmom“, temveč tudi z vsemi negativnimi posledicami nacionalne in socialne diskriminacije kot narodna in jezikovna manjšina soočeni že od leta 1920 naprej in imamo kot manjšina tako kot njeni člani kakor kot celota toliko trpkih izkušenj, da se samo čudimo, da vladi in tistim, ki hočejo študirati naše probleme, pojem manjšine še ni poznan, čeprav smatramo, da je vsaj vlada kot najvažnejši partner državne pogodbe morala točno vedeti, kaj je podpisala in kakšne obveznosti je prevzela.

V taki komisiji Slovenci nimamo kaj iskati

Prejšnji teden v petek se je na Dunaju pod predsedstvom kanclerja Kreiskega konstituirala komisija za vprašanja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. V njej so bili poleg političnih predstavnikov (med njimi kot zastopnik ÖVP tudi podpredsednik Heimatdiensta in predsednik tako imenovanih vindišarjev!) še strokovnjaki za državno mednarodno in manjšinsko pravo, zgodovinarji in slavisti ter zastopniki cerkve. Le tistih ni bilo, o katerih usodi naj bi komisija razpravljala — predstavnikov koroških Slovencev.

Pa to očitno tudi ni dosti motilo, je vsaj vladalo „dobro vzdušje“, kakor poroča tisk. Sicer so poročila o prvem zasedanju precej skopa, kljub temu pa povedo dovolj, da si

je moč ustvariti sliko o tej komisiji. V uvodnem govoru je kancler Kreisky obžaloval, ker Slovenci niso zastopani; zato jim je — kakor bere mo v listih — zgradil „zlat most“, da bi se morda le še premislili. Ne v komisiji in zlasti ne pri časopisih pa se nihče ni niti skušal resno baviti z argumenti, ki so narekovali odločitev slovenskih organizacij, da v taki komisiji ne morejo sodelovati. Nasprotno, slišati je bilo komentarje, ki jih je mogoče razumeti le kot poskus izsiljevanja.

Uvodoma je kancler Kreisky tudi izjavil, da bi bila Avstrija celo tedaj, če državne pogodbe ne bi bilo, dolžna resno se ukvarjati z manjšinskim vprašanjem in najti zadovoljive rešitve. Načelno povsem pravilno! Toda take izjave se slišijo malo čudno, če pomislimo, da je minilo skoraj že 18 let od podpisa državne pogodbe. Kdo pa je Avstriji v vseh teh letih branil, da bi se resno bavila z manjšinskim vprašanjem in da bi našla zadovoljive rešitve? In kdo brani Avstriji zdaj, da bi se vsaj osemnajst let po prevzetu obveznosti spomnila svojih mednarodnih dolžnosti?

Komisija, kakršna se je sestala prejšnji teden, takega upanja vsekakor ne upravičuje — ne po večurnem plenarnem zasedanju v petek, niti po večurni seji podkomisije, ki se je sestala v soboto. Kajti edini „uspeh“ njenega dosedanjega dela je ta, da hočejo zdaj šele „strokovno“ ugotavljati, kaj je sploh manjšina in kje živi. V ostalem je zasedanje potekalo brez vsakega načrta in koncepta, v svobodni izmenjavi mnenj, ki pa je zelo jasno pokazala eno: ÖVP in FPÖ vztrajata pri svojih znanih stališčih, ob katerih bi bila vsaka morebitna „rešitev“ — ali bolje povedano: vsak gnili kompromis — samo v škodo, nikoli pa v korist slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Za kako važno in „nujno“ smatrajo v resnici to komisijo, pa dovolj zgovorno pove dejstvo, da je bilo naslednje plenarno zasedanje določeno šele za mesec april.

Ob vsem tem in zlasti po nedvoumni odločitvi zbora 500 odbornikov in zaupnikov slovenskih organizacij res nimamo nobenega vzroka, da bi stvar „na novo premislili“, in še posebno ne, da bi se zahvaljevali za „čas“, sodelovati v tej komisiji. Kajti koroški Slovenci v taki komisiji res nimamo kaj iskati!

Jugoslavija odgovorila avstrijski vladi

Pomočnik jugoslovanskega zveznega sekretarja za zunanje zadeve Jakša Petrič je v sredo izročil avstrijskemu veleposlaniku v Beogradu dr. Alexandru Otlu odgovor jugoslovanske vlade na avstrijsko noto z dne 11. januarja 1973 o položaju koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov.

Jugoslovanska vlada v svoji noti znova poudarja nujnost, da mora Avstrija izpolniti svoje obveznosti, ki jih ji nalaga člen 7 državne pogodbe glede položaja, pravic in razvojnih možnosti slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti v Avstriji.

Istega dne je jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Mitja Vošnjak predal zunanjemu ministru dr. Rudolfu Kirchschlägerju odgovor jugoslovanske vlade na avstrijski aide memoire z dne 11. januarja 1973 glede dejavnosti ustaških teroristov.

Pričetek in potek dosedanjega dela „študijske komisije za probleme slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem“, kolikor sta nam poznana iz poročil v tisku, brez dvoma nista pripravna, da bi terjala spremembo našega stališča glede sodelovanja v tej komisiji, marveč baš nasprotno naravnost potrjujejo pravilnost tozadevnega sklepa. V komisiji, kejer smo le predmet in to še predmet proučevanja in po zamisli iniciatorjev te komisije — ÖVP in njenih nacionalističnih pajdašev — brez dvoma tudi predmet barantanja, za koroške Slovence res ne more biti mesta. To je bil soglasni sklep nad 500

odbornikov narodnih organizacij in krajevnih zaupnikov, ki so za nas vsekakor dovolj reprezentativni zastopniki slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Koroški Slovenci pa smo vedno pripravljeni, da s pristojno oblastjo iščemo možnosti ustrezne rešitve vseh odprtih vprašanj naše narodnostne skupnosti. V tem smislu bomo tudi v bodoče nadaljevali svoja prizadevanja v vseh smereh, da dosežemo pravice, ki nam gredo po ustavi, po državni pogodbi in po drugih mednarodnih deklaracijah.

-ci.

KOROŠKI PARTIZANI Poudarjajo:

Resno smo zaskrbljeni za demokracijo v Avstriji

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista, je Zveza koroških partizanov dne 8. 2. 1973 poslala pismo zveznemu kanclerju dr. Kreiskemu. V pismu je poudarila:

Politični razvoj na Koroškem, še posebno od lanskega poletja dalje, je povod za resno zaskrbljenost tovarišev, ki so se v vrstah zaveznikov sil borili proti fašizmu in ki so zdaj združeni v okviru Zveze koroških partizanov.

Zveza koroških partizanov, ki si že več kot 25 let od svojega nastanka stalno prizadeva za krepitev demokracije, je že ponovno opozorila javnost in oblasti na nevarnost neonacizma in je dosledno zastopala stališče, da kakršnokoli popuščanje neonacističnim silam le-te samo krepi.

Zadržanje avstrijskih državnih organov ob stalnih napadih nemškonalacionalnih sil proti pravicam slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem pa dopušča vtis, kakor da nacizem sploh ne bi bil premagan.

Tako v več kot 20 letih ni bil izsleden in kaznovan noben od storilcev, ki so poškodovali ali odstranili zasebne slovenske napise ali oskrnili nagrobne spomenike koroških partizanov. Zato se ni čuditi, da so po neodgovornem stopnjevanju protislovenskih emocij okoli leta 1970 protipravne, upor podobne akcije proti dvojezičnim krajevnim napisom in kazipotom na Koroškem jeseni 1972 postale veseli „lov na čuže“.

VI, spoštovani gospod zvezni kancler, ste 28. 10. 1972 v Celovcu sami videli in doživeli, kakšne sile so tu na delu, zato smo toliko bolj začudeni, ker s svojo popustljivostjo nudite prav tem silam novo spodbudo. Iz dejstva, da ste v študijsko komisijo za vprašanja člena 7 državne pogodbe 1955 poklicali ekspozenta koroškega Heimatdiensta in tako imenovanih vindišarjev, bi lahko sklepali, da so vam te skupine očitno bližje in važejše kot pa koroški Slovenci, ki so za ponovno vzpostavitev demokracije plačali velik krvni davek.

Ob takih znamenjih je Zveza koroških partizanov resno zaskrbljena ne samo za nadaljnji razvoj odnosov med slovensko narodnostno skupnostjo in večinskim narodom, ampak tudi za demokracijo v Avstriji.

VI sami, spoštovani gospod zvezni kancler, ste poudarili, kako važna je izpolnitev državne pogodbe 1955 za mednarodni ugled Avstrije. Ukrepite, da bo državna pogodba, posebno kar zadeva določila členov 6 do 10, končno izpolnjena in da bo prepovedana dejavnost Slovincem sovražnih organizacij, ki je v nasprotju z državno pogodbo.

Vrednost ameriškega dolarja je bila znižana za 10 odstotkov

Mednarodna monetarna kriza, ki se je po znižanju vrednosti ameriškega dolarja ob koncu leta 1971 nekoliko „ublažila“, je v zadnjem času postala spet aktualna. Prejšnji teden je dotok „črni“ dolarjev v zahodne industrijske države, predvsem v Zahodno Nemčijo in na Japonsko, dosegel več milijard ter so v pristojnih krogih z veliko skrbjo pričakovali, do kakšnega razpleta bo prišlo.

Za začasno „rešitev“ je poskrbela Amerika, ko je pred dnevi zmanjšala vrednost dolarja za 10 odstotkov. Vendar bo ta ukrep imel posledice tudi za druge države. Japonska je za svojo valuto določila „drseči“ tečaj, medtem ko je zahodnonemška marka ohranila pariteto do drugih valut. Kako se bodo stvari razvijale naprej, trenutno še nihče ne more povedati. Pač pa splošno prevladuje mnenje, da se bodo mednarodnega monetarnega problema morali bolj resno lotiti.

V amerškem merilu bo devalvacija dolarja neposredno vplivala predvsem na podražitev uvoženega blaga, podražila pa se bodo tudi potovanja Američanov v tujino, saj bodo morali odšteti več dolarjev, ko jih bodo menjavali za tuje valute. Vendar pa devalvacija dolarja sama še ne zagotavlja, da bo Amerika izravnala svoj plačilni deficit s tujino, ki je la-

ni znašal 6,5 milijarde dolarjev in ki je praktično privedel do monetarne krize ter devalvacije dolarja.

Ameriški finančni minister George Schultz je v govoru, s katerim je napovedal devalvacijo dolarja, naštel tri glavne cilje, ki jih s tem zasleduje ameriška vlada: okrepitev trgovinskega in plačilnega položaja Amerike v mednarodnih odnosih; ustvariti temelje za široka mednarodna trgovinska in monetarna pogajanja; zagotoviti ameriškim delavcem in poslovnim ljudem „enakopravno obravnavanje s konkurenti v mednarodni trgovini“.

S temi cilji Amerika zasleduje le svoje interese in se vse premalo ozira na zahteve in potrebe ostalega sveta. Zato je precej dvomljivo, da bi po tej poti uspelo najti izhod iz sedanje monetarne krize, marveč se bo prej ali slej morala Amerika sprijazniti z dejstvom, da reševanje mednarodnih problemov ne more in ne sme biti v korist le enemu, marveč mora služiti vsem.

Da je Amerika pri svojih sedanjih ukrepih res mislila le na svoje koristi, vidimo celo na primeru Avstrije: zaradi devalvacije dolarja je avstrijska narodna banka utrpela škodo v višini okrog 3 milijarde šilingov. Koliko večja je tovrstna škoda pri gospodarstveno močnejših in večjih državah.

Slovenska in jugoslovanska javnost

ne bosta podlegli golim obljubam avstrijske vlade

V okviru proslav ob kulturnem prazniku slovenskega naroda je Kulturna skupnost Radovljica priredila minulo soboto poseben „Koroški večer“ na Bledu. Na prireditvi, o kateri podrobneje poročamo na drugem mestu, je imel slavnostni govor poslanec kulturno-prosvetnega zbora republiške skupščine SR Slovenije Jože Bohinc.

V prvem delu svojega govora je poslanec Bohinc nakazal mesto Prešerna in njegove umetnosti v zakladnici slovenske kulture. Poudaril je, da postaja kultura danes nepogrešljiv del življenja tudi delovnega človeka, zato je naloga kulturnih ustanov, da se odpirajo k delovnemu človeku ter mu približajo duhovno bogastvo. Drugi del svojih izjav pa je govornik v celoti posvetil vprašanju koroških Slovencev in še posebej dogodom zadnjih mesecev.

Stališča slovenske ter jugoslovanske javnosti do dogajanja na avstrijskem Koroškem so znana, je ugotovil poslanec Bohinc. Na šovinistične in neonacistične izpade proti slovenski narodnostni skupnosti je slovenska in jugoslovanska javnost odgovorila enodušno ter z ogorčenjem. Obsodila je nazadnjaške sile, ki izzivajo nered, pritiskajo na manjšino ter Slovence fizično napadajo, oskrnjajo parližanske spomenike in grobove, odstranjujejo vse, kar je slovenskega in pritiskajo na starše, naj ne vpisujejo otrok k slovenskemu pouku. „To so za današnji čas nerazumljive oblike čistega genocida in najpopolnejše diskriminacije nad svobodnim ljudstvom. Zato je skrajni čas, da se takemu izsiljevanju in grobemu teptanju osnovnih človekovih pravic naredi konec.“

Za slovensko ljudstvo — je nadaljeval govornik — je nerazumljivo, da republika Avstrija dopušča take oblike kršenja osnovnih pravic slovenske skupnosti na Koroškem. Dobro so znana uradna stališča slovenske skupščine; sprejela jih je na enodušno zahtevo vseh poslancev, ki smo se čutili globoko pri-

zadeli nad grobim ravnanjem in divjaškim obnašanjem pripadnikov ekstremistične organizacije „Heimatsdienst“ v oktobrskih dneh lani. Tako v skupščinskih stališčih z dne 20. oktobra 1972 kot v notih SFRJ z dne 6. novembra je bilo odločno postavljeno, da je obnašanje avstrijske vlade pri izpolnjevanju obveznosti do narodnostnih manjšin nerazumljiv anahronizem, in to v času, ko pozitivni tokovi v Evropi spodbujajo k razumevanju in miru, k vsesplošni varnosti in medsebojnemu dogovarjanju.

„Slovenska in jugoslovanska javnost nikakor ne bosta podlegli tugomerovski lahkovernosti ter golim obljubam o dobri volji avstrijske vlade, da se loti reševanja ustavnih pravic Slovencev v Avstriji. Dokler bese-dam ne bodo sledila dejanja, ne bomo mirovali, nasprotno: odločnost naših zahtev bo čedalje trdnjša. Ne vdajamo se iluzijam, da bo stvar tako hitro urejena in da bodo sovražniki slovenstva kaj hitro klonili in popustili. Zato se tudi ne vdajamo trenutnim čustvom, marveč je pripravljenost slovenskega ljudstva in jugoslovanskih narodov zanesljivo in trajno obrnjena v prihodnost. To pa pomeni, da v zahtevah ne bomo popustili, dokler ne bosta izpolnjena duh in črka 7. člena avstrijske državne pogodbe.“

Govornik je potem dejal, da je slovensko in jugoslovansko javnost do kraja osupnil odgovor Avstrije na jugoslovansko zahtevo glede prepovedi Heimatsdiensta. Ogorčeni smo nad skrajno nesprejemljivo trditvijo, češ da avstrijska stran ne vidi nikakršnega razloga za prepoved te in drugih protislovenskih organizacij, je naglasil poslanec Bohinc. Da pa celotna stvar zavzani še bolj odbija-joče, je v avstrijski noti še rečeno, da je izključno stvar pristojnih avstrijskih oblasti, da ugotovijo, ali dogodki v Avstriji — teptanje pravic narodne manjšine, skrunjenje parližanskih grobov, priprava subverzivno-terorističnih akcij na avstrijskem ozemlju proti suvereni Jugoslaviji, razbijanje tabel s slovenskimi napisi, izzivanje neredov in fizičnih obračunov nad Slovenci itd. — po avstrijski pravni ureditvi pomenijo protius-tavne akcije ali ne.

„V takem stališču vidimo poglobljen vzrok za nedopustno zavračanje manjšinsko-zaščitnih določil in vir za ogrožanje dobrih

sosedskih odnosov med dvema deželama. Zato upravičeno ugotavljamo, da v avstrijski noti ne čutimo nikakršne dobre volje spriču trdovratnega zatirjanja, da so ob tako nemogočem stanju, v kakršnem se nahaja slovenska manjšina na Koroškem, njene pravice rešene v popolni enakopravnosti z drugimi državljani Avstrije.“

Glede stališč, ki so jih zavzeli predstavniki slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, je poslanec Bohinc dejal: Teh dejstev ni mogoče ovreči in jih v celoti sprejemamo in podpiramo. Slovenska manjšina na Koroškem ima v svojem boju za pravice, zlasti pa tudi v boju proti nacizmu toliko izkušenj, da se lahko zanesemo na njeno presojo, ali gre v primeru Heimatsdiensta za dejavnost, ki jo zavržno lahko označimo kot neonacistično in šovinistično. „Popolnoma razumemo in podpiramo predstavnike slovenskih organizacij na Koroškem pa tudi glede tega, da so zavrnili sodelovanje v mešani komisiji izvedencev, v katero je bil imenovan tudi predstavnik zveze tako imenovanih vindišarjev in Heimatsdiensta. Udeležba teh organizacij že vnaprej preprečuje možnost, da bi imenovana komisija uspešno oblikovala predloge v korist manjšinske zaščite, saj ni mogoče prezreti med drugim tudi izjave Heimatsdiensta, da bo zavladal mir na Koroškem šele tedaj, ko tam ne bo več ene izmed obeh narodnih skupin.“

O avstrijskem odgovoru na jugoslovansko noto je poslanec Bohinc poudaril, da ne naznanja nič kaj dobrega in da je nesprejemljiv. „Zato na današnjem večeru, ki smo ga posvetili spominu velikega domoljuba Franceta Prešerna, pozivamo republiški izvršni svet in pristojne zvezne organe, da na osnovi zadnjih dogodkov in položaja, ki je nastal po odgovoru avstrijske vlade, ponovno proučijo stališče Slovenije in Jugoslavije do sosednje Avstrije. Ker se razmere na Koroškem niso spremenile v korist slovenske narodnostne skupnosti in ker so ukrepi, s katerimi naj bi te dogodke premostili, brez uspeha, priporočamo zveznemu izvršnemu svetu oziroma sekretariatu za zunanje zadeve, da ukrepa, kot je bilo navedeno v jugoslovanski noti z dne 6. novembra 1972 — da vlada SFRJ kot podpisnica državne pogodbe o ustanovitvi neodvisne in demokratične Avstrije ter zakonita varuhinja interesov slovenske in hrvatske narodnostne manjšine naredi korake, s katerimi bi uveljavila manjšinske pravice, včevši tudi posredovanje mednarodnih forumov. Trdno smo namreč prepričani, da je v tem trenutku internacionalizacija problema slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem edini izhod.“

O manjšini – brez manjšine

Že konec lanskega leta, se pravi neposredno po desničarski gonji proti koroškim Slovincem, je avstrijski kancler Kreisky napovedal ustanovitev posebne komisije, ki naj bi pod njegovim predsedstvom razpravljala o vprašanjih dvojezičnih napisov. Pozneje so razne uradne izjave bolj zameglile kot točno označile okvir, vsebino in pristojnosti te komisije. Ni bilo moč zaznati, ali bo predmet njenih razprav zgolj vprašanje dvojezičnih krajevnih napisov, ali pa bodo zajeli celotno problematiko koroških Slovencev.

Zdaj se je komisija že sešla, toda brez predstavnikov tistih, zaradi katerih je bila komisija tudi postavljena, se pravi brez predstavnikov koroških Slovencev. Bili so sicer vabljeni, toda sestava komisije je taka, da je vnaprej onemogočila slovenskim predstavnikom sodelovati v njej.

Kljub jasnemu, odločnemu, splošnemu in enotnemu odporu vseh koroških Slovencev je avstrijska vlada vztrajala pri

poskus speljati reševanje odprtih vprašanj koroških Slovencev na stranski tir. Resnično pripravljenost avstrijske vlade na izpolnitev njenih obveznosti do koroških Slovencev mora zato dokazati drugačna pot. Taka, ki bo v prvi vrsti upoštevala manjšino kot subjekt, se pravi, da se bo vlada pogovarjala o manjšinskih vprašanjih s predstavniki manjšine same. Taka, ki bo zajela vsa odprta vprašanja, to pa pomeni, ne samo vprašanje krajevnih napisov, pač pa vsa določila državne pogodbe. Taka pot, ki bo upoštevala dejstvo, kako je za dejansko dobre odnose z matično državo koroških Slovencev potrebno odpraviti tisto, kar moti te odnose. Moti pa jih neizpolnjena obveznost iz državne pogodbe, katere so podpisnica je tudi Jugoslavija in moti jih protislovensko delovanje organizacij, ki jih je Avstrija po državni pogodbi dolžna prepovedati.

Ustanovitev take komisije, kakršna je, pomeni v resnici

Drago Košmrlj

(Primorski dnevnik, Trst, 10. 2. 1973)

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — V ponedeljek bo prisel italijanski zunanji minister Medici na uradni obisk v Avstrijo. Pri razgovorih, ki bodo potekali med predstavnikoma Avstrije in Italije, bo stalo v ospredju vprašanje nadaljnjega izvajanja južnotiroškega „paketa“. Zato se je avstrijski zunanji minister dr. Kirchschläger skupaj z zastopniki Tirolske setal v tork v Innsbrucku za južnotiroško delegacijo. Pet ur so razpravljali o odprtih vprašanjih in ugotovili, da Avstrija še ne sme napraviti naslednjega koraka po tako imenovanem operativskem koledarju. — Povsem razumljivo in naravno je, da so se južni Tirolci sestali s predstavniki matične države. Toda isti ljudje, ki tako stike jemljejo kot povsem logične, podkavajo koroškim Slovincem irendentizem in izdajstvo, če se s svojimi težnjami obrnejo na svoj matični narod. Res čudna logika, ki se je poslužujejo. To je očitna dvoilčnost, to so dvojna merila, kakršnih se poslužujejo le takšni politični umazanci, kot jih najdemo na Koroškem — pa naj gre potem za določene pisane pri desničarskih listih ali pa za zelo morodajno funkcionarje meščanskih strank.

BEOGRAD. — Zveza študentov Jugoslavije je dala pobudo, da bi v Vietnamu zgradili študentski center „vseučilišče miru in solidarnosti z Vietnamom“. Jugoslovanski študenti so prepričani, da bodo tako akcijo podprle vse nacionalne in mednarodne študentske organizacije, predvsem pa tudi specializirana organizacija Združenih narodov UNESCO. Zveza študentov Jugoslavije se je poleg tega pridružil zahtevi vseh naprednih sil v svetu, da se vietnamski rodoljubi čimprej osvobodijo in da se takoj preneha z zverinskim ravnanjem z njimi v zaporih in taboriščih saigonskega režima. Končno so jugoslovanski študenti poudarili, da mora obnova Vietnama postati obveznost vsega sveta.

NEW YORK. — V izjavi, ki jo je pred svojim obiskom v Ameriki dala za ameriški list „Time“, se je predsednica izraelske vlade Golda Meir znova pokazala s svoje bojevitosti strani. Poudarila je, da Jeruzalem nikoli ne bo razdeljen med Izrael in Jordanijo. Na vprašanje, v kakšne koncesije bi izraelska vlada privolila, pa je Golda Meir „širokogrudno“ pristala, da v dolni umik s Sinaja in z zahodnega brega Jordana, nikakor pa tega območja ne bi razglasili za neodvisno cono, ker bi — kakor je menila Golda Meir — spet postalo oporišče za napade palestinskih komandosov. Glede svojega obiska v Ameriki pa je predsednica izraelske vlade povedala, da namerava zaprositi za nove pošiljke vojaških letal in tankov. Torej res „miroljuben“ namen obiska.

STOCKHOLM. — Vodja švedske varnostne policije Holmer je izjavil, da se je ustaško gibanje na švedskem sicer spremenilo, vendar so v njem še vedno Hrvati, „ki delajo za neko svobodno Hrvatsko“. Povedal je, da delujejo zdaj v manjših skupinah, ki pa so dinamične in nevarne in jim je težko pravočasno priti na sled, da bi preprečili zločinsko dejavnost. Holmer je govoril tudi o lanskem incidentu, ko so ustaši na švedskem ugrabili potniško letalo in izsilili izpustitev morilcev jugoslovanskega veleposlanika Rotoviča. V tej zvezi je govoril švedska vlada, ker se je neposredno pogajala z ustaši, ter dodal, da se takrat, ko se vodilni politiki spustijo v pogajanja, teroristi počutijo državnikom enakovredne.

MOSKVA. — Sovjetska prestolnica bo dobila že svoje peto letališče, ki pa bo namenjeno predvsem nadzvočnim potniškim letalom „TU-144“. Po sovjetskih ocenah bo imela Moskva do leta 1975 redno letalske zveze z mesti v več kot 80 dolehal. Letališča šeremetjevo, Vnukovo, Domodedovo in Bikov so imela lani okoli 16 milijonov potnikov. Polagoma naj bi večino potniškega prometa prevzela letala „TU-144“.

WASHINGTON. — Na ulicah ameriških mest je vse polno avtomobilov, vrstijo se prometni zastoji, izpušni plini zastrupljajo ljudi in okolje je čedalje manj ugodno za živa bitja. Prometni izvedenci, raziskovalci in oblasti skušajo Američane prepričati, naj puščajo svoje avtomobile v garažah in se po mestih raje vozijo z javnimi prometnimi sredstvi. Je pa seveda vprašanje, ali bodo Američani, ki so tako rekoč rojeni v avtomobilih, pripravljeni pustiti ta „blagoslov“ civilizacije doma, pa čeprav se zavedajo, da bi bilo to tudi v njihovo zdravstveno korist. V nekaterih mestih se bavijo z načrti, da bi uvedli brezplačno vožnjo z mestnimi avtobusi. Prav tako pa znova vzbujajo zanimanje pobude za uvedbo novih avtobusov z električnim motorjem.

RIM. — V Italiji so odkrili široko mrežo skrivnostnih agencij za prisluškovanje. Organizatorji tega doslej največjega škandala so zasebne detektivske agencije, ki so na račun zasebnih naročnikov zbirale politične in gospodarske tajnosti. Med naročniki telefonov, ki so bili zapleteni v to mrežo oziroma ki so jih „nadzorovali“ omenjene agencije, so predsednik italijanske vlade Andreotti, sekretar italijanske KP Berlinguer, igralec Silvana Mangano, italijanska država na banko, časopisa „Il Messaggero“ in „Paese Sera“ ter drugi.

ADIS ABEBA. — Na ministrski konferenci Organizacije afriške enotnosti so sprejeli vrsto sklopov in resolucij. Med drugim so soglasno pozvali vse afriške države, naj združijo svoje napore v solidarnosti z Egiptom. Afriške države obsojajo Izrael, ker se ne umakne z zasedenih arabskih ozemelj, hkrati pa tudi zaradi njegove ekspanzionistične politike. Prav tako so afriške države izrekle podporo Zambiji v boju proti pritisku rasističnih in kolonialističnih oblasti na afriškem jugu. Tovzadnja resolucija posebej obsoja Veliko Britanijo zaradi njenega soglasja z oblastjo bele manjšine v južni Afriki, Portugalsko pa zaradi pomoči, ki jo nudi rasističnemu režimu v Salisburiju.

STOCKHOLM. — Po švedskih računih je bilo do slej izstreljenih v vesolje že blizu 1500 satelitov. Od tega odpade na Ameriko 815 satelitov, med njimi kar 700 vojaških, na Sovjetsko zvezo pa 680 satelitov.

Jaka Štular

(Delo, Ljubljana, 10. 2. 1973)

Zvestoba Prešernu

V svojem govoru na Prešernovi proslavi v Celovcu je dr. Franci Zwitter prikazal Prešerna kot osebnost, ki pomeni v nastoj našega naroda tisti preokret in tisto duhovno preusmeritev, ki je vodila iz zaplotništva tedanje odločujoče slovenske družbe v demokratične, kulturne in tudi socialne tokove tedanjega časa, ki so postali gibalna sila vsega svobodoljubnega sveta na sploh, na Slovenskem pa važen zaveznik slovenskega narodnega gibanja prihodnjih desetletij in vse do današnjih dni, ko praznujemo na spominski dan njegove smrti vsako leto vseslovenski kulturni praznik.

Taka osrednja osebnost je mogel postati Prešeren samo, ker je bil pesnik-genij, katerega pogled je šel v notranjost, v globine svojega bitja, ki je iz sebe in svojega lastnega doživljanja zajemal čustva in misli — spoznanje iz lastnega doživljanja se je razraslo v spoznanje vsega človeškega življenja, želja in hrepenenja posameznika, naroda in človeštva.

Prešeren se je moral za svoj narodni program boriti proti dvema ideologijama, ki obe sta imeli svoj izvor v zaostalosti slovenskega naroda: to je proti Bleiweisovi zaplotniški politiki po eni in proti v bistvu prav tako konservativni miselnosti panslavizma in ilirizma po drugi strani. Proti obojemu kulturnemu programu je Prešeren s svojim krogom postavil nov napreden slovenski narodni program, ki so ga razumeli slovenski kmeti in slovenski delovni človeki, pa tudi razgledani slovenski intelektualec, s katerimi vsemu je bil Prešeren vse svoje življenje tesneje povezan kot z javnimi veljaki. Proti meščanskemu nacionalizmu, zaplotniškemu provincializmu in drobtinčarskemu partikularizmu pa je postavil svoj demokratičen in človečanski usmerjeni patriotizem, ki narodov ne razdružuje, temveč jih na progresivnih osnovah druži in zbližuje.

V svoji Zdravljici Prešeren Slovenec ne deli na Kranjce, Korošce in Stajerce, kakor je to delala uradna politika, ampak jih kliče k enotnosti; ne zapira sebe in svojega naroda pred ostalim svetom in pred tujimi vplivi, temveč pozdravlja široko odprtost. Le pod takimi pogoji je mogoča osvoboditev in osamosvojitve slovenskega naroda izpod absolutističnega centralizma in feodalnega partikularizma. Prešeren pa s tem svojim konkretnim političnim ciljem, ki edini more zaječiti Slovencev potrebni razvoj in napredek, postavlja na laž kot iluzije tudi vse oportunistične zagovornike tedanjih panslavističnih in ilirskih sanjarij, ki so se bale svojih lastnih množic zaradi njihovih socialnih zahtev.

V tej luči je treba razumeti tudi odločilni boj Prešerna, s katerim je

Tudi koroški Slovenci

smo počastili kulturni praznik slovenskega naroda

„Prešeren je osrednje žarišče in temelj naše kulture, zato postani obletnica njegove smrti naš kulturni narodni praznik. Njegova kulturna dediščina je po svoji politični in občečloveški vsebini tudi temelj in jedro načel in ciljev naše narodnoosvobodilne borbe. Sleherni pravi Slovenec dobiva moč za neenako borbo iz Prešernove besede, ki mu je tudi vera v končno zmago in uresničenje velikih misli o slovanstvu in lepši bodočnosti vseh svobodoljubnih narodov.“ Tako je zapisano v utemeljitvi odloka, s katerim je Slovenski narodnoosvobodilni svet 1. februarja 1945 proglasil 8. februar, dan Prešernove smrti, za vsakoletni kulturni praznik slovenskega naroda.

V praznovanje tega vseslovenskega spominskega dneva se zavestno vključujemo tudi koroški Slovenci kot živ del slovenskega naroda. Letos smo počastili kulturni praznik s Prešernovo proslavo, ki jo je v petek prejšnji teden priredila Slovenska prosvetna zveza v celovškem Domu glasbe. Vabilu se je odzvalo toliko celovških rojakov in obiskovalcev iz mnogih krajev s podeželja, da je bila dvorana premajhna; med udeleženci so bili tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej in konzul Branko Čop, ravnatelj slovenske gimnazije dr. Pavle Zablatnik ter predstavniki slovenskih narodnih in kulturnih organizacij.

Za proslavo je SPZ v sodelovanju z Društvom glasbenih umetnikov Slovenije pripravila spored, ki je bil res na visoki kulturno-umetniški ravni.

V uvodnem delu sta priznana slovenska operna prvaka Božena Glavakova in Ladko Korošec izvajala Prešernovi pesmi „Nezakonska mati“ in „Kam?“ v Vilharjevi oz. Gerbičevi priredbi, medtem ko je dr. Franci Zwitter spregovoril o Prešernu (glavne misli iz njegovega govora objavljamo posebej — op. ured.).

posegel v tedanji abecedni spor, ko so na Koroškem in Stajerskem konservativne sile zavlačevale rešitev abecednega vprašanja, da bi prepričale enoten črkopis za vse Slovence, ker so se dobro zavedale, da je jezik zunanji izraz duhovne narodne enotnosti.

Postavljanje umetnih zidov med naračja, krepitev lokalnega elementa — to je bila taktika, ki so jo naši narodni nasprotniki vedno, tudi že za časa Prešerna, uporabljali proti slovenskemu narodnemu gibanju za združitve razkosanega slovenskega naroda v močno slovensko narodno skupnost, je ob koncu poudaril dr. Franci Zwitter. To pa je njihova

V drugem delu prireditve je Božena Glavakova zapela tri medijmurske narodne napeve v Zgančevi priredbi in ob spremljavi znanega pianista Igorja Dekleve, ki je občinstvo potem navdušil s krstno izvedbo štirih koroških narodnih napevov v Ukmarjevi priredbi za klavir. Sledil je recital pesmi našega domačega besednega umetnika Andreja Kokota, ki je ob izidu nove pesniške zbirke „Čujte, zvonovi pojo“ ter Pesniških listov skupaj z dijakinjo Andrejo Zikulnig predstavil

vil nekaj svojih novih pesnitev. Nato pa je pianist Igor Dekleva doživel zaigral še dva novoodkrita Chopinova valčka.

Spored je tudi letos zaključil venček opernih arij, ki sta ga ob spremljavi Igorja Dekleve izvajala Božena Glavakova in Ladko Korošec. Lok je segal od Carske neveste in Don Kihota preko Samsona in Dalile ter Prodane neveste do Carmen in Figarove svatbe; za poslušalce je bil to užitek, ob katerem so razumljivo „izsilili“ še nekaj dodatkov.

Ne da bi se spuščali v podrobno ocenjevanje — ki ob namenu in vzdušju prireditve ni ne bi bilo na mestu — lahko ugotovimo, da je bil ta večer v pravem pomenu besede kulturni praznik, s katerim smo koroški Slovenci počastili spomin Franceta Prešerna.

Podelitev Prešernovih nagrad

Osrednja proslava Prešernovega dne — slovenskega kulturnega praznika je bila na predvečer obletnice Prešernove smrti v dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani. Udeležili so se številni predstavniki kulturnega in političnega življenja Slovenije, pa tudi zastopniki zamejskih Slovencev iz Koroške in Italije.

Na proslavi so po tradiciji podelili Prešernove nagrade, najvišja narodna priznanja za umetniške dosežke. Letos sta dobila glavni nagradi pisatelj Lojze Kovačič za pripovedno delo „Sporočila v spanju — Resničnost“

ter skladatelj Danilo Švara za življenjsko skladateljsko delo. Letošnji nagrajenci Prešernovega sklada pa so: gledališki igralec Boris Cavazza, pisatelj Primož Kozak, akademska slikarka Metka Krašovec, akademski slikar Vladimir Lakovič, likovni oblikovalec Saša Mächtig, operni solist Danilo Merlak, filmski avtor Dušan Povh, radijska režiserka Rosanda Sajko, pesnik Tomaž Šalamun in skladatelj Dane Škerl.

Slavnostni govor je imel predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar. V svojem govoru o poslanstvu kulture je predvsem obravnaval pojmovanje ustvarjalne svobode in kriterijev, ki naj določajo vrednost ustvarjalnega dela. Posebej je poudaril: Kakor v vsem človeškem početju, obstoje tudi v umetnosti razne stopnje in vrednosti. Spoštovati moramo vsako od njih. In čeprav vemo, kaj pomenijo za nas Prešeren, Cankar in Župančič, smo dolžni vzgajati svoj poslušalci za preprostejši napevi, ki vnašajo v našo zavest manj obsežne in manj pomembne storitve za ono veliko stvar, h kateri pa vendarle prispevajo tudi te svoj delež. In če: umetnik ni dolžan s svojim delom služiti družbenim in političnim procesom neposredno, toda v opisanem smislu mora vedeti ali nevede sodelovati z njim in v njem. Povsem brez nečesa, kar bi služilo človeštvu, pa umetnosti ni in

je ne more biti. Nobena umetnost se ne more osvoboditi dolžnosti sodelovanja pri uveljavljanju človeka. Take svobode ni. Dela, ki so v tem smislu gluha, nezavzeta ali brezbržna, ki ne osveščajo in ne bude, ali tista, ki ubijajo vero v smisel ali ki kvarijo življenjski okus, taka dela tako imenovane svobodne umetnosti so izraz propada in razkroja, zaradi česar jih je treba zavračati in celo zaničevati. In samo posvečena umetnost zasluži pozornost in spoštovanje sveta in žrtve, ki ji jih prinašajo tolikšne množine oseb in skupin.

Prešernove nagrade vsako leto podeljujejo tudi posebej na Gorenjskem. Letos je bila tovrstna prireditve v galeriji Loškega muzeja na gradu v Škofji Loki (to staro gorenjsko mesto obhaja letos svojo tisočletnico). Podelili so pet Prešernovih nagrad, ki so jih prejeli: medaljer Stane Dremelj, ki je ustvaril bogat izbor miniaturnih reliefnih upodobitev; pesnik in pisatelj Miha Klinar, ki je napisal obsežen ciklus pesmi, črtic, novel in romanov; skladatelj in pevovodja Peter Lipar, ki že 25 let vodi zbor „France Prešeren“ v Kranju; akademski slikar Vinko Tušek, ki je sodeloval že na številnih mednarodnih razstavah; ter Muzejsko društvo v Škofji Loki, ki je zlasti v svojem vsakoletnem zborniku Loški razgledi zbralo bogato gradivo o Loki in loškem ozemlju.

TONE SVETINA

164

UKANA

DRUGA KNJIGA

Preden sta šla Polde in Tomo čez progo, sta za hip postala. Grozljive sence so bile nepremične. Sklonjena sta šla čez tračnice in poiskala zvezo z obveščevalci, ki so se potuhnil v grmovje in opazovali utrdbe. Čez čas so zaslišali oddaljeno šuštenje, ki je vse bolj naraščalo, kot bi se proti njim plazila velika žival. Kmalu so razločili trkljanje kamenja, iz lin bunkerjev pa so svetili žarometi in nemirno parali temo. Zagledali so kolono, ki se je prikazala takoj za predhodnico, se vzpela čez progo in zavila v strmino za nasprotnega pobočja. Del kolone je že izginil v hosti, ko se ni še nič zgodilo. Napetost je naraščala. Tak hrušč bi prebudil tudi mrlič. V daljavi so se utrinjale rakete na obeh straneh proge. Potem so nekomu le popustili živci. Nihče ni vedel, ali je bil ta nekdo v bunkerju ali med partizani.

Tedaj je noč zarjavela kot v spanju zadeta zver. Hipoma se je tema spremenila v dan. Roji raket so bruhnili v nebo, snopi žarečih izstrelkov so žvižgaje napolnili prostor. Toda kolona z ranjenci je lezla naprej kot jeklena kača. V noč so zarezali kriki naskakovalcev, ki so napadli utrdbe z bombami in pritegnili nase sovražnikov ogenj. Posadke v utrdbah so jih morale krepko zadrževati, da se ne bi z minami priplazili do zidov in jih pogladi v zrak.

Že celo uro je kolona nezadržno lezla čez progo, ne da bi se zveza pretrgala. Obveščevalci, s katerimi je Tomo takoj vzpostavil zvezo, niso pustili nikomur, da bi se — o-

slepljen ali preplašen od pokov granat ali min — izgubil in zavil stran od določene smeri.

Sčasoma se je položaj zapletel. Oglasili so se topovi iz Postojne in minometalci iz bližnjih postojank. Nihče ni vedel, če ni krenila v napad tudi sovražnikova pehota; v eni uri bi lahko prišlo na kraj spopada najmanj tisoč mož.

Ko je Vojkova skupina prinesla ranjence na progo, je v njihovo bližino udarila mina in jih zaslepila z vijoličasto rumenim sijem. Eden izmed nosačev je spustil nosila in se poglaval v beg. To je storil tako nenadoma, da je druge tri zaneslo — toliko da niso prevnili Petra. Čeprav je Travnikarjev takoj zgrabil za kol, se je zveza pretrgala. Vojko se je poglaval za ubežnikom, ki je tekkel v smeri nemških utrd, tam pa ga je na srečo prestregel Tomo in mu prisolil krepko zašuško.

„Tu ga imaš, strahopetca,“ je zavpil Vojku. Ta ga je zgrabil in ga pahnil nazaj v kolono. Med žvižganjem krogel je bilo slišati surova povelja in razdražene krike; pridiral je Orlov in jih ozmerjal s „prekletimi saboterji“. Vojku pa je zabrusil:

„Najraje bi te pri prič ustretili! Namesto da bi pazil na zvezo, se ukvarjaš z ničvredno babo.“

Iz zagate jih je rešil Tomo, ki je vedel, kam je zavila kolona.

„Za mano!“ je zavpil.

Med bliski in poki so se spustili v tek, ki ga je Orlov pospešil s psokami. Pod težo ranjencev so se na škrbasti gozdni poti spotikali, bentili in ječali. Toda v nekaj minutah teka so le naleteli na Boruta, ki se je ves iz sebe vrnil po zvezo. Še nekaj minut so tekli. Mislili so, da jim bo razneslo pljuča, tako so bili upehani. Naposled so le dohiteli kolono, ki je hitela naprej, v zavetje noči in mogočnega drevja na obronkih Javornikov.

Vojko je zamenjal nosače in tudi sam pomagal nositi. S Pajkom sta se menjala pri vodstvu skupine. Ranjence so nosili vsi brez izjeme. Pot je bila strma in razdrapana od naličev. Mestoma je bila tako ozka in zajedena v zemljo, da sta namesto štirih nosila lahko samo dva. Med gostim drevjem, kjer so vrhovi smrek in krošnje bukev zastrli svod, se je noč zgostila kot smola v kotlu. Tu so se morali držati drug drugega, če niso hoteli pretrgati zveze. Mine in topovske granate so zdaj freskale desno in levo od njih. Nemci so se pri streljanju ravnali po karti, pri čemer niso računali, da si je divizija prav zaradi tega izbrala najslabšo in najmanj primerno pot.

Stokajoči Rus, katerega je trenutno pomagal nositi Vojko, je bil čedalje težji, kot bi se spreminjal v svinec... Ko se je Vojko ukvarjal z dviganjem uteži in rokoborbo, je mislil, da je človek lahek. Odkar pa je prenašal po strminah ranjence, je vedel, da to ne drži. Kot vse druge ga je kmalu obilaval pot po vsem telesu. Vse kite so se mu boleče napele, kol pa ga je žulil v ramo, odrgnil kožo in povzročal vedne večje bolečine. Stisnil je zobe in si dejal: „Blagor nam, ki lahko nosimo, in gorje tistim, ki so na nosilih!“ Vdani v usodo so tiho ječali, včasih spodbujali nosače ali pa so ihtavo kleli, če so se na nosilih preveč zibali. Zanje se je vojna končala. Zavedali pa so se, da je od slehernega pripadnika divizije odvisno, če bodo srečno prispeli tja, kjer se jim je obetala varnost in z njo upanje, da bodo dočakali svobodo.

Bili so že visoko na pobočju, ko je prišlo obvestilo, da je prešla progo vsa kolona in da so vsi na varnem. Kmalu potem je Lazar odredil počitek. Položili so ranjence po tleh in popadali poleg njih. Vsi so si oblizovali osušene ustnice, saj jim je voda že davno pošla. Ob progi se je streljanje nadaljevalo in tudi topovi so neutrudljivo sekali v temo.

Počastitev Prešernovega dne

vsenarodne manifestacije tu in onstran meje

V počastitev Prešernovega dne kulturne ustanove, organizacije in društva širom slovenske zemlje prireajo meseca februarja številne prireditve, posvečene spominu našega največjega pesnika Franceta Prešerna. Te prireditve so prave vsenarodne manifestacije slovenske kulture. V praznovanje Prešernovega dne se aktivno vključujejo tudi Slovenci v zamejstvu, tako tudi koroški Slovenci.

Slovenska prosvetna zveza je danes teden v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu priredila Prešernovo proslavo (o kateri posebej poročamo na 3. strani), druge skupine in društva pa so in še bodo sodelovala na tovrstnih proslavah v Sloveniji. Tako so v okviru teh proslav sodelovali pevski zbor SPD „Edinost“ iz Pliberka na Prevaljah in v Črni, pevski zbor SPD „Zarja“ iz Železne Kaple v Kranju, pevski zbor SPD „Danica“ in instrumentalni trio „Korotan“ iz Št. Vida v Podjuni, koroški književniki in pevski zbor KPD Globasnica na Bledu, pevski zbor SPD „Bilka“ iz Bilčova pa v Zirovnici, medtem ko bodo nekateri naši pisatelji sodelovali še v Opčinah pri Trstu, na Jesenicah in v Šoštanju.

Minuli petek zvečer je bilo 6. srečanje pevskih zborov, ki ga prirejajo pod naslovom „Od Pliberka do Traberka“ in pri katerem sodelujejo pevski zbori s tega območja. Pevski zbor SPD „Edinost“ iz Pliberka pri tem srečanju sodeluje že od vsega začetka. Srečanje se je pričelo na Prevaljah in končalo v Črni. Pod vodstvom Valentina Hartmana je pliberški moški zbor nastopil najprej na Prevaljah, zatem pa še v Črni.

Srečanje je letos soupadlo s Prešernovim dnevom, zato so se ob tej priložnosti poklonili njegovemu spominu. Pliberški pevski zbor je srečanje zaključil s Prešernovo Zdravljico, in sicer z novo skladbo Ubalda Vrabca. Srečanje pevskih zborov „Od Pliberka do Traberka“ je vsestransko uspelo, sodelujoči zbori pa so prejeli spominsko priznanje.

Pevski zbor SPD „Bilka“ iz Bilčova je minuli petek bil gost Kulturno umetniškega društva „France Prešeren“ v Zirovnici, kjer je sodeloval na Prešernovi proslavi. Bilčovski pevci, ki so nastopili pod vodstvom zborovodje Valentina Kapusa, so bili deležni izredne pozornosti s strani gostiteljev, hkrati pa so doživeli tudi lepo počastitev slovenskega kulturnega praznika. Gostitelji so bilčovske pevce pričakali na Jeseni-

cah, od koder so jih najprej popeljali v Doslovce, kjer so jim razkazali rojstno hišo pisatelja Finžgarja, zatem pa še rojstno hišo Prešerna v Vrbi. Tam se je slovesnost pravzaprav že pričela, kajti bilčovski pevci so v Prešernovem domu zapeli nekaj pesmi, prirejenih na Prešernovo besedilo, na sporedu pa so bili tudi pozdravni govori. Tako je starosta bilčovskih prosvetašev Janko Ogris spregovoril v imenu gostov in ob tej priložnosti naglasil veliko poslanstvo našega največjega genija, ki je že v svojem času budil našo narodno zavest ter klical k spravi med narodi.

Proslava Prešernovega dne je bila v kulturnem domu v Zirovnici, kjer je bilčovski moški zbor sodeloval predvsem s koroškimi narodnimi pesmimi. Tudi tam je v imenu gostov spregovoril Janko Ogris, ki se je zahvalil za izredno prisrčen sprejem, nato pa občinstvu še nakazal narodno politične težave, ki jih koroški Slovenci trenutno doživljamo. Z najlepšimi vtisi in polni zavesti, da je vez med Slovenci v matični domovini in v zamejstvu življenjsko potrebna in neločljiva, so se vrnili v Bilčov.

Kranj — Prešernovo mesto — je slovenskemu kulturnemu prazniku posvetil cel teden prireditev, in to ne samo v mestu samem, ampak po vsej občini. V to proslavo je sodilo tudi srečanje pevskih zborov, domačih in iz zamejstva, ki je bilo v soboto 9. februarja v dvorani Delavskega doma. Na tem srečanju je koroške Slovence zastopal pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ iz Železne Kaple, medtem ko je brate s Primorske zastopal pevski zbor „Vasilij Mirk“, od domačih zborov pa sta sodelovala pevski zbor iz Stražišča in pevski zbor iz Brežic. Vsi zbori so peli v moškem sestavu. Kapelški zbor, ki ga vodi Jozef Wručlich, je bil deležen lepega uspeha.

Ob tej priložnosti naj še povemo, da bo srečanje teh zborov odslej naprej vsako leto in to izmenoma enkrat v Kranju, Brežicah, Kontovelu in v Železni Kapli. Po koncertu so za pevce priredili še prijateljsko srečanje, ki se je razvilo v prijetno družabnost in navezavo osebnih prijateljskih vezi.

V soboto 9. februarja je Kulturna skupnost občine Radovljica priredila v Festivalni dvorani na Bledu Prešernovo proslavo, že drugič posvečeno koroškemu Slovincem. Tako so prireditelji poleg domačih kulturnih

OBJAVA SLOVENSKE GIMNAZIJE

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

1. Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1973/74 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, to je od 10. 2. 1973 do najkasneje 28. 2. 1973, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu sprejeto prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.

2. Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1972/73 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.

3. Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bodo morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka ponovno prijaviti v prvi polovici junija 1973. Sprejemni izpiti bodo en teden pred koncem šolskega leta.

4. Konec maja 1973 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh vseh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.

5. Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta. Zato ravnateljstvo vse starše še posebej opozarja, naj ne zamudijo zgoraj navedenega roka za prijavo.

6. Za vstop v višje razrede je potreben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu, 9020 Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22.

Ravnateljstvo

SLOVENSKO PROSVETNO
DRUŠTVO
„Edinost“ v Pliberku

vabi na

plesno zabavo

ki bo v soboto 24. februarja
1973 ob 20. uri v dvorani go-
stilne Schwarzl v Pliberku.

Ljubitelji domače zabave
prisrčno vabljeni!

O d b o r

Kotmara vas

V Kotmari vasi smo imeli pred nedavnim kar dva pogreba. Na Svečnico smo pospremili k zadnjemu počitku na domačem pokopališču Karla Tscheliesniga, rentnika iz Kotmare vasi, in mu ob obilni udeležbi pogrebcev izkazali poslednjo čast in spoštovanje, ki ga je pokojnik užival med domačim prebivalstvom. 73-letnega Karla Tscheliesniga so našli mrtvega v kleti. Verjetno je bila nenadna slabost vzrok tragične smrti, ki ga je tako nepričakovano ugrabila iz naše srede. Nenadna smrt je globoko odjeknila po bližnji in daljnji okolici, saj je bil pokojnik med domačini splošno priljubljen.

Teden dni pozneje pa smo pospremili k zadnjemu počitku komaj 31-letnega Pepija Kropiuniga, p. d. Vahovega Pepija iz Kolmare vasi. Nesrečnik se je v Celovcu na povratku domov z avtomobilom smrtno ponesrečil. Ogromna množica pogrebcev na njegovi zadnji poti je bila prepričljiva dokaz, kako je bil priljubljen in spoštovan. Po poklicu je bil nameščenec zavarovalnice, znan pa je bil tudi kot organizator in sodelavec letošnje pustne prireditve v Celovcu.

Oba pokojnika naj počivata v miru, žalujočim svojcem pa izreka-
mo naše odkrito sožalje.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Noč z ranjenci v gozdnih strminah Javornika se je vlekla v neskončnost. Izmed vseh težav na pohodih se je marsikomu najgloblje vtisnila v spomin. Žilavi Vojko, ki je imel od sile trdno voljo, ter neuničljivi Pajk sta bila na koncu z močmi. Tudi medvedji Keča je že globoko sodel. Koli so se jim zažrli v ramena in jih ožulili do krvi. V noge so jih prijemali krči, kopali so se v znoju in omagovali. Mnogi manj odporni borci so padali pod bremeni kot Kristus pod križem, toda poveljniki so jih neusmiljeno gonili naprej. Za nosila so zgrabili tudi bataljonski poveljniki in komisarji. Ker je bilo čedalje manj vodij, ki bi morali urejati kolono, se je zveza večkrat pretrgala in vse bolj pogosto so počivali. V podzavesti jim je tičal strah, kaj bo jutraj na vrhu. Tam jih lahko preseneči sovražnik, in težko se bodo borili, ko komaj stojijo na nogah...

To je skrbelo tudi poveljnike. Polde je sicer dobil zvezo z obveščevalci VII. korpusa, ki so jim prišli naproti. Povedali so, da niso nikjer opazili sovražnih enot, toda kdo ve, kaj je sovražnik ukrenil ponoči... Pemčeva obveščevalna mreža je sicer na široko raztrosila vesti, da se bodo brigade premaknile na Dolenjsko in pritiskale proti morju. Že mesec dni so krožile zaupne vesti o možnosti izkrcanja zahodnih zaveznikov na istrski obali. Poveljniški kader je bil seznanjen tudi s to možnostjo.

Proti jutru, ko utrujenost najbolj napada človekove čute, je bilo v goščavi tako temno, da so videli pred seboj nosače in ranjence kot prikazni v blodnih sanjah.

Ana je težko prenašala težave pohoda. Ob množici onemoglih mož se je nehoče spominjala Primoža. Vdano je skrbela za ranjence in jim lajšala bolečine. Zdaj se je čutila neločljivo povezana s to vojsko, bila je njen del. Na vse, kar se je nekoč zgodilo z njo, je gledala kot na zablodo mladega in nekega dekleta. Še vedno se je bala zavratne moči teme. Nekaj strahu je ostalo v njej od pre-

hoda čez goro in od zlovesnih pogledov Naca. Proti jutru so ji veke postale svinčene, roke pa so ji brezvoljno visele ob telesu. Lahko bi bila zaspala kar stoje. Vračale so se ji podobe iz blodnih sanj, ki so jo še vedno strašile. Lovil jo je visok neznanec brez obraza in segal po njej z orjaškimi rokami. Vsa se je stresla, če je v temi zagledala ob koloni kakšno temno postavo — pa je bil le kdo izmed vodij, ki so skrbeli za red.

Rus se je začel iznenada grabiti za prsi, hropeti in prositi vode. Po obrazu ga je oblival mrliški pot. V prsih se mu je premaknilo železo in mu povzročalo strahovite bolečine. Ana je bila ves čas pri njem; pa kaj, ko mu ni mogla pomagati.

Ko se je kolona le izklopala iz koritaste grupe na položnejši svet, kjer se je gozd spremenil v goščavje, je prišlo po koloni povelje: „Bolničarka, nazaj!“ Počakala je, da so prišla do nje naslednja nosila — pri njih je bil Vojko, ki je pomagal nositi Petra. Zla slutnja ji je mrtvičila telo, ko je vprašala: „Kaj naj napravim?“ Vojko bi bil najrajši pustil ranjenca in šel z njo. Temna noč, v kateri niso razločili niti obraza, pa mu je to odsvetovala. Čeprav je znova prišlo povelje, naj gre bolničarka nazaj, se ni premaknila nikamor. Lezli so naprej. Kmalu potem je spešil ob koloni visok mož, ki je vprašal z rezko ukazovalnim glasom: „Katera četa je tu?“ Povedali so mu, nato je odhitel naprej in se izgubil. Vojka je prijelo, da bi prižgal baterijo, pa se je zbal, da ga ne bi obdolžili, da daje znake sovražnemu topništvu.

Prva rahla svetloba med krošnjami dreves jim je vzbujala nove upe. Prispeli so na vrh gore. Pot se je spuščala rahlo navzdol, pa spet navzgor. Ana se je vrnila k Rusu, ki je mukoma lovil sapo. Nemalo so bili presenečeni, ko je spet prišlo povelje, ki se je tokrat glasilo: „Bolničarka, naprej!“ Vojko je sklenil, da je ne bo pustil nikamor. Stisnila

se je k njemu kot preganjana ptica, v strahu, da segajo po njej nevidne roke. Oba sta bila prepričana, da gre za podobno zvijačo kot na Črni prsti; če jo hočejo ugrabiti, imajo pač za to najlepšo priložnost na nočnem pohodu...

Počasi je nebo zbledelo in med drevjem se je medlo zasvetlikala svečava hladnega jutra. Zdaj so že videli drug drugega in kolono, ki se je vlekla v nedogled. Kmalu se je tako zdani, da so opazili sledove prečute noči na obrazih. Rus, ki je vso noč stokal, je utihnil. Dekle je mislila, da ga je premagal spanec. Ko so se ustavili in ga položili na tla, se je njegov obraz voščeno svetlikal. Obrisa mu je kapljice s čela in se zdrznila: njegov obraz je bil ostudno mrzel, oči pa so osteklenile strmele vanjo. Toliko da ni kriknila od groze. Pristopil je Vojko, mu dvignil roko in jo spustil. Padla je mrtvo kot nihalo, odtrgano od ure. Poklicali so zdravnika, ki je ugotovil smrt. Še preden so krenili naprej, so mu izkopali jamo v razsušeni zemlji in ga zasuli brez besed. Poleg njega so pokopali steklenico z njegovimi podatki, kot ponavadi, kadar je kdo umrl na nepoznanem kraju.

Skozi javorniške gozdove so hodili ves dopoldan. Z dnem so strahovi odtavali, vrnile so se jim moči in tudi počivali so vsako uro. Divizijski štab je bil izposloval, da bodo prišli kmetje iz Loške doline z vozovi po ranjence. Sredi gozdov je divizija polegla na dogovorjenem mestu, čakajoč voznike.

Mučila jih je neznosna žeja. Med potjo so videli več opuščenih italijanskih obmejnih utrd, obdanih z zarjavelo žico. Iskanje vode so jim prepovedali, češ da so belogardisti in Nemci zastupili redke vodnjake v teh gozdovih.

Bataljoni so zaspali kot pobiti. Tedaj se je Vojko odločil, da bo z domačinom borcem, ki je poznal te kraje, poiskal vodo. S čutaricami sta odtavala v gozd. Čez pol ure sta nalezla na opuščeno italijansko karavlo, zaraščeno

Bilčovs

Zapostavljanje koroških Slovencev je del „koroške stvarnosti“

Vedno slišimo, da smo koroški Slovenci enakopravni državljani. Kako pa je to v resnici, kaže tudi naslednji primer.

Med 35 zdravnikov primariji na Koroškem ni niti enega, ki bi se prišteval k slovenski narodnostni skupnosti. Ko so pred nedavnimi imenovali tri nove primarije v beljaški bolnišnici, so za to odgovorni dejavniki imeli idealno priložnost, da bi z imenovanjem višjega zdravnika dr. Franca Petka, ki se je prav tako potegoval za to mesto, vsaj nekoliko popravili nepravilno „razmerje“, ki prav gotovo ne služi ugledu naše države.

Ko je zdravnik dr. Petek leta 1949 v celovški bolnišnici absolviriral predpisani turnus treh let, so ga odpustili iz službe. Ker v domovini ni našel možnosti nadaljnje izobrazbe za kirurga, je bil prisiljen poiskati si delo kje drugje. Našel ga je na univerzitetni kliniki v Ljubljani, pozneje pa je deloval v Slovenjem Gradcu, kjer je bil namestnik šefa zdravnika. Dr. Franc Petek je v Ljubljani napravil izpit za strokovnega zdravnika kirurgije (v Avstriji tega izpita niti ne zahtevajo). V letu 1959 je prišel za višjega zdravnika v beljaško bolnišnico, kjer že mnogo let uživa zaupanje predstojnikov in predvsem tudi bolnikov, ki so mu zelo hvaležni za dano pomoč.

Le enkrat je dr. Petek užival „enakopravnost“ z nemško govorečimi državljani — v drugi svetovni vojni, ko je moral služiti v nemški vojski, medtem ko so mu doma zaprli očeta dr. Franca Petka, zdravnika v Velikovecu. Pri imenovanju primarijev v beljaški bolnišnici pa so ga spet „spregledali“, čeprav bi mu po službenih letih tako mesto pripadalo. Odgovorni za zasedbo razpisanih mest, deželni svetnik in podpredsednik koroškega „Kameradschaftsbunda“ Galob, njegove prošnje ni upošteval. Vsa tri razpisana mesta za primarije v beljaški bolnišnici so dobili mnogo mlajši zdravniki.

Pravijo, da koroški Slovenci nismo zapostavljeni. Pravijo, da je laž, če kdo govori o diskriminaciji. Toda: ali primer dr. Petka ni očiten primer zapostavljanja, kričeč primer diskriminacije? Taki primeri pa so bili in so še danes del „koroške stvarnosti“!

zi tri države — Avstrijo, Italijo in Jugoslavijo. Tudi letos bodo naši planinci nadaljevali s pohodi na vrhove v okviru te poti.

Najaktivnejši organizator teh izletov pa je vsekakor naš predavatelj Toni Valentinič, kateremu gre velika zasluga za uspele izlete. Da ga na izletih stalno spremlja njegov zvesti tovariš — fotoaparati, ni treba posebej omenjati. Prepričani

KATOLIŠKO PROSVETNO DRUŠTVO V ŠMIHELU PRI PLIBERKU vabi vse prijatelje odrske umetnosti na
Finžgarjevo dramo
NAŠAKRI
Režija: Stanko Vavti
Prireditev bo v nedeljo 18. februarja 1973 ob 14.30 uri v farni dvorani v ŠMIHELU.
Rojaki prisrčno vabljeni!

smo, da bo na letošnjih izletih nabral spet toliko novih motivov, da bo kmalu pripravil podobno predavanje. Predavatelju iskreno čestitamo k uspelemu predavanju, Slovenskemu planinskemu društvu pa predlagamo, da bi nam še večkrat pripravilo takšne in podobne večere.

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA V CELOVCU

prireja v nedeljo 25. februarja ob 14.30 uri v Domu glasbe v Celovcu

KONCERT

mešanega pevskega zbora
„JAKOB PETELIN-GALUS“

Spored:

I. „USTOLIČENJE KARANTANSKEGA KNEZA“
kantata za soli in mešani zbor s spremljavo trobil; besedilo Zdravko Novak (Lovro Kaselj), glasba dr. France Cigan.

II. „KOROŠKA V PESMI IN BESEDI“

Dirigent Jožko Kovačič.

dobne, vendar manjše prireditve, ki so bile v Solnogradu, Welsu in Dunajskem Novem mestu. V teku let pa so se med celovško mestno občino in romunskim poslaništvom razvili posebno dobri stiki, ki se sedaj prepričljivo odražajo v bogatem in pestrem sporedu „Romunskih dnevo“ v Celovcu.

Včeraj popoldne so v galeriji Mestne hiše odprli romunsko slikarsko razstavo z deli znamenitega sodobnega slikarja Iona Salisteanu. Ob tej priložnosti je bil navzoč tudi romunski poslanik na Dunaju Dumitru Aninoiu. Zvečer je nastopil v Mestnem gledališču romunski baletni ansambel, ki bo imel še vrsto predstav v tej hiši. Njegov nastop je bil prepričljiv dokaz kakovosti ansambla, ki je pri celovški publiki izval mogočen aplavz.

Celovec bo zdaj tri tedne deležen kulturne in umetniške dejavnosti takšnega obsega — merjenega po kakovosti in pestrosti — kot ga gotovo še ni doživljal.

Naraščanje avtomobilskega prometa zahteva gradnjo sodobnih cest

Zivimo v času, ko se zaradi hitrejšega večanja cestnega prometa polaga vedno večja važnost na gradnjo sodobnih, zlasti hitrih cest. Tako so lansko leto dogradili odsek hitre ceste med Celovcem in Beljakom. Velika prednost omenjene ceste je tudi v tem, da nas hitro in precej bolj varno pripelje v središče mesta Celovec.

Kljub tej ugodnosti pa so Celovčani in dežela proti gradnji hitre ceste skozi mesto, to pa zaradi tega, ker bi cestni promet v mestu povzročil mnogo hrupa in drugih nevarnosti. Strokovnjaki sedaj iščejo možnosti, kje in kako bi rešili vprašanje obvoza okoli mesta in kako bi prepričali tudi zvezno ministrstvo za gradnje in tehniko o njihovi upravičeni zahtevi. Trenutno je še vse v zraku, vendar pričakujejo, da bo

zvezno ministrstvo ugodilo zahtevam Celovčanov in dežele.

Tudi v Sloveniji razpravljajo že dalj časa o gradnji karavanškega predora za cesto, ki bi povezovala Avstrijo z Jugoslavijo. Izdelanih je bilo že 23 študij in variant. Pred nedavnim so se predstavniki avstrijske vlade in jugoslovanskih organov pogovarjali na Dunaju o gradnji karavanškega predora. Razpravljali so o

Maturanti in združenje staršev Zvezne gimnazije za Slovence vabijo starše, prijatelje in rojake na GIMNAZIJSKI PLES

ki bo v petek 23. februarja 1973 ob 19.30 uri v Kolpingovi dvorani (Kolpinghaus) v Celovcu.

Igrajo: „Poskočni Rožani“ (orig. fid. Rosentaler) in ansambel „Bendžo“ iz Ljubljane.

Prisrčno vabljeni!

načinu financiranja, razdelitvi stroškov in projektih. Merodajni avstrijski predstavniki se navdušujejo za varianto, ki predvideva, da bi predor na jugoslovanski strani gradili na Dovjem. V tem primeru bi cestni predor šel skozi pogorje Jepe in bi se južno od Ledine priključil cesti v Italijo in Nemčijo. Zdaj pripravljajo skupno analizo o prometnem stanju na obeh straneh.

Dom v Tinjah vabi na

TEČAJ IN SREČANJE LOVCEV

v nedeljo 18. 2. 1973 ob 14.15 uri.

Spored obsega predavanja, strokovni film in lovsko večerjo z zabavnim programom.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

z grmovjem in malinjem. Njeni zidovi so bili oškropljeni od rafalov. Fant je pravil, da je njegova četa napadla granicarje ob njej, ko so se bili zbrali za kosilo. Pod ognjem štirih strojnic so v nekaj minutah vsi obležali. Ogledala sta si razbitine in zidove, poslikane z golimi ženskami in blodnimi spolnimi prizori. Tu je bila z ogljem narisana ženska, ki se pari s psom, in vojak, ki občuje z oslico. Pod temi slikami so bili napisali: „Evviva Duce, Evviva Italia.“ Vojko je pljunil in zapustila sta poslopje. Nedaleč sta v gozdu odkrila jarek, kjer je trava preprežala prestreljene čelade, kosti, strohnelo obleko in opremo. Dva streljaja globlje v gozdu je fant v neki zaraščeni kotanji odkril studenec.

Padla sta na kolena, se hlastno napila sveže vode in natočila čutarice. Vrnila sta se z vodo in jo razdelila po vodih.

15

Dva dni so bili že na pohodu skozi notranjske gozdove in vasi, preden so zavili proti Dolenjski. Hodili so po ozemlju VII. korpusa, kjer se je zadrževal tudi glavni štab slovenske vojske. Ranjence so vozili kmetje na vozech, nastlanih z mehko slamo.

Za njimi je bila čudovita zelena dolina presahlega Cerkniškega jezera, obdana od polj, vasic, senožeti in gozdnih pobočij. Ostala jim je v spominu prijazna in sončna. V vaseh so jim dekleta postregla s pijačo in sadjem in jih okitila s cvetjem. Kuharji so spet kuhali, vsi so se naježili in dobra volja se je vrnila v enote. Skozi vasi so navdušeno prepevali, harmonike so vreščale, da nikoli tako.

Premagali so utrujenost, pozabili na težave in hiteli naprej. Prebivalci so z občudovanjem ogledovali veliko vojsko, saj so le redko imeli priložnost videti dobro oboroženo partizansko divizijo na bojnem pohodu. Tisti, ki so jim prišepetavali beli, da je partizanov malo in da bodo prišli Angleži, so nevarno zmajevali z glavami.

Dve brigadi sta ostali na Notranjskem, tretja, Prešernova, pa je spremljala kolono z vozmi proti jugozahodu — skozi Prezid, čez Kozji vrh in skozi Čabar, nato pa proti kočevskim gozdovom. Ker jih na osvobojenem ozemlju nihče ni ogrožal, so bili na pohodu samo podnevi, noči pa so prespali. Že nekaj dni jih je spremljalo ustaljeno poletno vreme s pripeko. Shujšali so, se utrdili in zagoreli. Vsak dan je bilo več do krvi ožuljenih, ki jih je Ana maza in obvezovala. Tudi čevlji so začeli dobivati luknje.

Čim bliže so bili cilju, tem bolj vedri so bili obrazi ranjencev. Borci v koloni so se smejali, šalili in peli. Nekajkrat so prečkali nebo lesketajoči se srebrni bombniki, leteči proti rajhu. Vse se je oziralo za njimi in spremljalo njihov let z vročimi željami: da bi dobro opravili in se srečno vrnili.

Potem je kolona prišla v kraje, ki jih je opustošila roška ofenziva leta 1942. Dva dni so hodili skozi požgane vasi, kjer niso srečali niti žive duše. Kamenite ruševine, sprane od dežja in snegov, so se belile v soncu kot pozabljenosti v puščavah, iz zapuščenih domov je dihalo otožna samota. Tu so videli, da so sovražniki res skušali zbrisati slovenski narod z zemlje.

Počivali so in si ogledovali veliko mrtvo naselje med ožganim drevjem, ki je spominjalo na ruševine iz davnine.

Patrolja je zasledila človeka, ki se je pognal pred njimi skozi koprive in izginil v kleteh bližnje podrlje. Ker bi bil lahko ogleduh, so ga poiskali in ga privlekli na svetlo. Vsa četa se je strnila okoli čudnega bitja z dolgimi lasmi, ki je preplašeno buljilo vanje. Takoj so uganili, da stoji pred njimi bebec. Shujšan, utrditih lic, oblečen v cape, je drgetal od strahu, se hehetal in ponavljal: „Bng bng bng“ — in se tolkel po glavi...

Nesrečnik je skušal z gibi ponazoriti grozo, ki jo je bil doživel v stiku z vojak. Kdo ve, po kakšnem naključju je preživel požig vasi in ostal živ.

Ranjene s polomljenimi nogami, ki je preživel roško ofenzivo, jim je pripovedoval, kako so Lah stiskali obroč in pobijali osumljence, druge pa odvažali v taborišča. Tudi njegova mati je umrla med tisoči trpinov, ki jim je bila namenjena počasna smrt na otoku Rabu. Pravil jim je, da je ob ofenzivi gorelo več tednov zapovrstjo in so viseli oblaki dima čez in čez nad pokrajino.

Fantje Borutove čete so ga poslušali z zamišljenimi obrazi. Prijahal je Svarun, skočil s konja in sedel mednje. Tudi on je vedel marsikaj zanimivega. Ko so Italijani zasedli Horjul, so se vaški očanci zbrali po maši pred cerkvijo. Eni so hvalili boga, da so prišli Italijani in ne Nemci. Drugi pa so si želeli Nemcev iz časov stare Avstrije. Oče jih je razočaran poslušal in dejal: „Okupator je okupator, ta ali oni — obadva bomo še prehitro spoznali.“ Čez nekaj tednov je že tekla kri. Svarun je dejal:

Imam mir?

Mali Mihej, učenec prvega razreda, je postal razdražljiv in cimerav otrok. Bister je do volj, da bi dojemal snov prvega razreda, a kljub bistrosti ne gre. Rad bi uspeval, zmerom znal, kot zna večina njegovih sošolcev, a ne gre. Ko v šoli doživi neuspeh — to se pogostokrat zgodi — ga je sram pred sošolci in učiteljico.

Starši z vsemi sredstvi pritiskajo nanj, da bi nekako splaval. Ne gre. Vsaka negativna ocena v šoli izzove nove prepire, navzkrižna obračunavanja in beganje otroka. Namesto učenja — jok. Namesto znanja — praznina in slabe ocene. Zakaj?

Ko je Mihej nekega dne pisal domačo računsko nalogo in je ni znal, se je oče zopet razburil. Kričal je na otroka kot brez uma. Matera je očital to in ono. Mati pa mu ni ostajala dolžna. Navzkrižni ogenj prepira je vedno bolj vzplamteval. In ker je za dostikrat zamegli razum, sta se starša spozabila pred otrokom in začel se pretep. In to ne prvi. Mihej je s skrčenim srcem nekaj časa opazoval to nevihto, kar naenkrat pa je v njem vzklopelo in je presunljivo zajokal: „Kako naj se učim, če nimam miru?“ Oče ga je osuplo pogledal in rekel: „Imaš svojo mizo, dovolj svetlobe, kaj ti še manjka?“

„Mir,“ je odgovoril sin. „Vidva z mamico se neprestano prepirata, mlajša sestra mi nagaja in kako naj se učim, če nimam miru?“

Stalna trenja med starši, razni očitki se lahko stopnjujejo v medsebojni odpor in sovraštvo. Taki družinski prepiri, pa čeprav niso pogosti, kažejo, kako oče in mati izgubljata dostojanstvo človeka. Najplemenitejša čustva ljubezni se spreminjajo v sovraštvo. Odtušujeta se drug drugemu in odtušuje se jima tudi otrok.

Je morda žena, ki je samo doma, ljubosumna na moža? Je mož neuvideven in neobziren do žene? Se morda stikata v pretesnem stanovanju sta si drug drugemu na poti? In pri vsem tem sta si vtepla v glavo, da je vse drugo lažje kot ljubezen in sreča? Vedno sta nezadovoljna, drug na drugega se jezita in dostikrat iz mihe napravita slona. Zakaj nima mož prijazne besede? Ženo govori le takrat, kadar ji kaj očita, se pritožuje ali krega. V isti meri mu žena vrača. V očitaniu mu ne ostaja nič dolžna. Vrača mu milo za drago. Med njima ni več povale, ki bi izvirala iz ljubezni, ni več tistega medsebojnega zaupanja. In to njuno natekreno razpoloženje prenašata dan za dnem na otroka. Najbrž se ne zavedata, kako s tem škodujeta mlademu bitju, njegovemu čustvovanju in kako izpodjedata občutek varnosti v družini.

Otrok se ne more poglobiti v učenje, če ne prestando trepete, kdaj se bo spet vnel prepir. Prav tako se ne more učiti v takim napetem vzdušju, kjer oče in mati samo revskata na otroka in samo zahtevata, ne nudita pa mu ničesar. Niti osnovnega pogoja za učenje. Kako naj tak otrok spoštuje starše, če so ga oropali za lepo, brezskrbno otroštvo in mu dom spremenili v mučilnico? Posledice takega ravnanja z otrokom in neprestanih preprirov v družini so hude. Huiši kot si mislimo.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

„Italijani so imeli prav take namene kot Nemci. Kar bi bili Nemci radi opravili hitro, so Lahji delali počasi. Če ne bi bilo Rdeče armade, bi nas bili prav gotovo spravili s sveta.“

Keča, ki je bil kmet, se je sprehajal z očmi po visoki orumeneli travi. Želel si je, da bi čimprej odložil puško in gnal živino v planje...

Ana je molče poslušala pogovor. Na tem pohodu je začela pešati. Čutila je, da izgublja moči. Včasih je tavalala s kolono, kot bi se ji sanjalo. Tu in tam se je jezila na neslano hrano, prah in slabo vodo; morda ji škodi tudi sadje, ki ga spotoma pobirajo po tleh in trgajo z drevja. Toda če vzdržijo ranjenci, bo vzdržala tudi ona!

Naposled so pripeljali ranjence v prostranstvo Kočevskega Roga. Obstali so in se razgledovali po pokrajini, polni škrapelj in vrtač. Valovita kraška planota je bila porasla z mešanim gozdom. Vojko je začutil dihal pragozda, o katerem so se radi pogovarjali lovci, pa tudi bral je o njem. Tu so bila bivališča medvedov, volkov, risov in jelenjadi. Kočevski Rog z mogočnimi gozdovi pa je nudil zavetje tudi poveljstvu partizanske vojske, bolnišnicam, skladiščem. Nepremagljivi Rog jih je sprejel v osvežujoče narocje tišine med stolinim drevjem.

Sredi divjih gozdov so srečali patroljo zaščitne čete centralne bolnišnice. V neki s podrastjo pokriti kotanji, so se ustavili. Tu jih je čakalo osebje bolnišnice. Bili so na cilju. Zložili so ranjence pod drevje. Slovo je bilo kratko in ganljivo. Ani so se zalesketale solze v očeh, ko je segla v roke Petru. Tudi drugi so mu stisnili roko.

„Vojna je, je dejal Pajk in skomignil z rameni.

Ranjence je v bolnišnico odnesla zaščitna četa, bataljon pa se je napotil nazaj v divizijo. Kmetje z vozovi so se vračali po isti poti, kjer so bili prišli. Bataljon jo je mahnil po bližnjih. Gozd je obraščalo malinje, ki je že zo-

Vi in tuj avto

Na cesti ste srečali svojega prijatelja ali znanca, lastnika avtomobila, in ta je bil tako ljubezniv, da vas je odpeljal do vašega doma. Ko ste izstopili, ste se mu seveda zahvalili, a vseeno pa razmislite, ali niste storili med vožnjo z njim kakšne napake.

Upamo, da pri vstopu niste z vso močjo zatresnili z vrati, potem pa hudo začudeni pogledali svojega voznika. Vozniki so občutljivi.

Nikarite ga med vožnjo vznemirjati! Ne govorite mu venomer: „Pazi, kako voziš! Imaš ti prednost ali tisti, ki tako divja! Zakaj voziš tako hitro, in ne počasi!“ S takšnimi stavki kaže nezaupanje do prijateljevega načina vožnje. Osnovno pravilo se glasi: Ne sedajte v avto tistega, ki mu ne zaupate!

Hoteli bi si prižgati cigareto? Zakaj ne, le vprašati morate voznika za dovoljenje! Prav gotovo je odveč opozorilo, da cigaretnega pepela ne trosimo po tleh, ampak ga stresamo v pepelnik. Med vožnjo tudi ne vprašujemo voznika, zakaj je ta in zakaj oni instrument na plošči.

Med dolgimi vožnjami, kadar ste krenili s prijateljem na izlet, pazite, da ne užalite svojega voznika: ne jejte sendvičev med vožnjo, ne nastelajte drobtin po tleh, ne terjajte od njega, naj ustavi pri prvi gostilni, in če je toplo, ne izsiljujte, da so med vožnjo odprta vsa štirilokna, da piha po otrocih, ki sedijo odzadaj. Ko se ustavite pri kakšni gostilni, ne silite v voznika s konjaki ali brizganci, če jih noče, vam pa dišijo. Bolje bo, če — prav tako kot voznik — tudi vi pijete sadni sok.

Ko sklene gostitelj peljati domov, ga ne nagovarjajte, naj še malo ostane. Zadovoljite se s tem, da ste bili povabljeni, in sedite v avtu čim bolj mirno.

Odveč je poudariti, da se je treba po prihodu domov gostitelju z avtom zahvaliti. Nikoli pa ne zagrešite napake, da bi se za prihodnjo nedeljo spet povabili — kar samil

NADUHA

je pomanjkanje zraka, težko dihanje. Poznamo bronhialno in srčno naduho. Prva je živčno povzročena krč bronhialne muskulature z izločanjem sluzi, druga pa je posledica srčne slabosti.

Bronhialna naduha ali astma je zelo oteženo dihanje, ki ga povzroči naglo zoženje najmanjših vej dišnikov, kar se zgodi največkrat ponoči, in sicer v obliki krajšega napada, lahko pa traja tudi več dni. Je posledica nervoznosti, nemira, prehlada, napelosti trebuha itd., pogosto pa preobčutljivosti (alergije) na prah, meglo ali podobno.

Znaki: Posamezne napade javljajo nerazpoloženja, čudni občutki v grgravcu, včasih zehanje, kihanje in nahod: Včasih toži bolnik, da ga boli v prsih, da ima premalo zraka, hili ki odprtemu oknu, njegov izraz je boječ, dihanje težko, zlasti se sliši pri izdihavanju piskajoč glas itd. Bolnik pri kratkih napadih ne kašlja, ker ne more, ali pa kašlja prav malo. Po napadu izkašlja tudi goste sluzaste čepce.

Zdravljenje: Poiskati je treba vzrok, kar stori zdravnik. Poizkusiti je treba tudi z do-

življenjske resničnosti ni rožnato, a trudimo se in negujemo le njegove svetle strani. Če že kdaj oblak preprirov zasenči našo družinsko srečo, naj teh oblakov ne občutijo otroci. Če se že oče in mati prepirata, naj se ne v prisotnosti otroka, ker niti sami ne slutimo, kako porazno vse to vpliva nanj. Otroci so silno občutljivi toplomer za družinsko toplino. „Ohladitev“ občuti bolj, kot si predstavljamo.

mačimi zdravili, kot s čaji iz benediktinke, betonike, bibernelice, bora, brinja (jagode), čebule, detelje, gorjuške, goste trave, hmelja, hrena, jaščarice, jeličnika, kamilic, kolmeža, kopitnika, koriandra, lapuha, majorana, marjetice, melise, mete (črne), milnice, odgriznenke, peteršilja, potonike, ramšele,

Vitamini v zimski prehrani

Bolj kot v kateremkoli drugem letnem času moramo pozimi paziti, da je naša prehrana uravnovešena, da vsebuje vse organizmu potrebne hranljive snovi. Le s tako prehrano organizem zdrži in preživi vse zimske nevarnosti. Taka prehrana vsebuje tudi dovolj vitaminov, zato jih navadno ni treba še posebej jemati. Če pa s svojo prehrano pozimi nismo zadovoljni, če se hranimo bolj enostransko, potem seveda naš organizem ne dobi vseh tistih vitaminov, ki so pozimi najbolj pomembni. Ni treba še posebej povedati, da je med najpomembnejšimi vitamini, ki nas pozimi varujejo, C vitamin. Zaradi njega posegamo po limonah in pomarančah, vendar pa ga je precej tudi v cvetači, špinaci, peteršilju in drugi zelenjavi, ki jo tudi pozimi lahko kupimo. Če imate občutek, da je v prehrani tega vitamina še premalo, potem namesto s kisom polivajte solate z limoninim sokom. Tudi v konzervah zelenjave, na primer graha, je kar precej tega vitamina, nekaj ga je še v krompirju, vse manj v jabolkih itd. Dobro je, če pozimi uživamo še tableto ali dve ali tudi več na dan vitamina C.

Med ostalimi pozimi še posebej važnimi vitamini je tudi A vitamin. Ta vitamin pospešuje rast, varuje pred infekcijami, izboljšuje vid, ščiti kožo in sluznico, pomaga organizmu, da se lažje prilagaja na spremembe temperature in sodeluje pri asimilaciji maščob. Najdemo ga v rumenjaku, svežem maslu, sladki smetani, nekaterih siri in ribah, v jetrih, v zelenjavi kot je špinata, korenje, peteršilj, paradižnik itd. Od sadja omenimo ananas. Prav v teh živilih, ki smo jih omenili, najdemo tudi vitamin D. Včasih zdravnik priporoči posebno majhnim otrokom uživanje teh dveh vitaminov v kapljicah. Vitamin D se sicer tvori v organizmu pod vplivom sončnih žarkov.

Razen teh treh najvažnejših vitaminov je v prehrani važen tudi vitamin B₁, ki zbujajo apetit, izboljšuje asimilacijo sladkorja. Vitamin B₁ najdemo v luskah žitaric, v neglaziranem rižu, v kalčkih, v posušeni zelenjavi, v orehih in jetrih. Veliko ga je v kvasu. Zaradi velikih potreb organizma po tem vitaminu je priporočljivo jesti kruh pečen iz neoluščenih žitaric, najdemo pa ga tudi v neprečiščenem olivnem olju, v olju iz žitnih kalčkov ter v svežem zelju.

rilo prve plodove. Spotoma so jih trgali in si preganjali grenkobo iz ust.

16

Po sončnem zahodu so se ustavili v požganem zaselku. Orlov je odredil, da bodo tu prespali. Zamikale so ga rumene hruške, ki so vabljivo pozvnanje z nizko sklonjenih vej. Poslal je vod borcev, da so otresli najlepše, kuharjem pa je naročil, naj jih nabere in skuhamo polne kotle.

Medtem ko so zagoreli ognji in so borci pripravljali taborišče, je Ana odprla svojo torbico in obvezala vse močno ožuljene.

Spet se ji je meglilo pred očmi in slabost jo je obhajala. Na zemljo se je spuščal tih večer, potopljen v pastelne barve, ki so se zlivale z rumeno vijoličastim odsevom umirajočega neba. Črčki so peli, tu in tam je kriknila ptica. Ani so se napele prsi — zaželela si je širine in daljav in svobode.

Za ruševinami so se širile nepokošene senožeti. Zagazila je v orumenelo travo, ki ji je segala včasih malone do prsi. Razprostrla je roke, da so božale bilke in cvetje. Hodila je, kot bi se ugrezala v morje valov, ki spirajo z nje umazanijo življenja. Zastrmela se je v požar neba, kjer je ugašajoče sonce prišlo do konca svojega nebesnega loka.

Na nič ni marala misliti, pa ji ni uspelo... Zaslutila je, da se z njo dogaja nekaj nenavadnega. Najrajši bi zajokala od bolečine in od sreče. Ali je to, kar doživlja, utvara ali resnica?

Bila je že precej daleč od taborišča, prvič po dolgem času sama, ne da bi se bala ubijalskih rok. Ozrla se je nazaj. Ruševine vasi so se pogrezale med drevjem, začrnili dimniki so grozljivo štrleli proti nebu.

POSKUSITE!

HLEBČEK IZ ZMLETEGA SVINJSKEGA MESA
Potrebujemo: 30 dkg zmletega mesa, žemlje, sol, poper, zeleni peteršilj, jajce, dl kisle smetane, žlico sesekljane čebule in žlico maščobe.

Meso operemo in ga s strojem zmeljemo, mu damo jajce, sol, poper, žlico maščobe, v mleku namočeno žemljo in ostale sestavine. Zmes damo na desko posuto z moko, in oblikujemo klobček, ki ga nato položimo v dobro namazan pekač ter ga pečemo na močnem ognju. Ko je pečen, zlijemo sok, v katerem se je pekel hlebček, v smetano in ju še malo prekuhamo.

Predno hlebček ponudimo, ga malo ohladimo, da ga lažje režemo. Položimo ga na podolgovat krožnik, polijemo z omako in ponudimo z zeleno solato ali drugim dodatkom.

TELEČJI ZREZKI S SIROM

Potrebujemo: ¼ kg telečjih zrezkov, jajce, 3 dl namaznega olja, žlico nastrganega sira, ¼ kg sira trapista, moko, drobtinice, sol, poper in dl kisle smetane.

Telečje zrezke operemo, potolčemo, posolimo in popramo. Nanje položimo ploščico trapista, jih zvijemo in spnemo z zobobcem, povajamo v moko, jajcu, drobtinica in spečemo na olju. Ko so pečeni, dodamo v preostalo maščobo žlico moko, malo vode in to zmes prevremo. Vanjo natresemo nastrgan sir in jo zalijemo s kislom smetano. Z omako, ki smo jo dobili, oblijemo zrezke in jih ponudimo.

repuha (korenine v vinu), rosike, rutice, sladkega lesa, sleza, zelene.

Za čaj uporabimo mešanico lapuha, bazilike, kopitnika, kolmeža, bibernelice, milnice, koriandra, peteršilja, in brinja (jagode). Daj bolniku 3—4 skodelice dnevno. — Ali sladkega lesa, majorana, sleza (korenina), hmelja, isl. lišaja, mrzličnika in mele (črne). Bolnik naj spi prepočitkom skodelico čaja! — Ali pa: Rutice, bibernelice, ramšele, marjetice, gosje trave. Skuhamo in damo bolniku po 3—4 skodelice na dan!

Videla je, da se je nekdo vzpel na konja in odrzlel čez planjavo proti njej kot grabežljiva ptica. Zdrznila se je in se obrnila proti taborišču. Konj je skokoma plaval skozi travnate planjave naravnost proti njej. V jezdecu je prepoznala Orlova. Pridivil je tik da nje in sunkovito ustavil konja, da se je vzpel na zadnje noge in zahrzal.

Lesk njegovih oči in poteze okoli ust so jo spominjale na trenutke njegove razdraženosti in neukrotljive pohote. Obraz je imel v senci, grozeče je visel nad konjevim vratom.

„Kam brez varuhov?“ jo je vprašal skoraj hladno.

„Nikamor,“ je plaho odvrnila.

„Ali si si zaželela prostosti?“

Ker je molčala, ji je sam dejal:

„Če je tako, greš lahko z menoj. Dvignil te bom na konja.“

Sumljivo se ji je približal in stegnil roko.

„Nikamor ne grem.“

„Ne bo ti žal, če greš z menoj. Oprostil sem ti vse, kar si zagrešila. Jaz te bom vzel v varstvo. Včasih si mi zaupala in si precej dala name.“

„Zaman se trudiš, Orlov. Povedala sem ti že.“

Užaljeno se je namrdnil.

„Torej z menoj ne, z drugimi pa lahko hodiš... Le čemu se daš tako prositi, ko ti je samo v škodo?“

Napolila se je nazaj proti taborišču, on pa je jahal ob njej vstric in izgubljal upanje, da bi jo prepričal. Ko je videl, da ne bo nič opravil, ji je zabrusil:

„Kaj bi se delala tako svetnico! Si mar last policije, da greš iz rok v roke? Vem, kaj počno gestapovci z ženskami. Tudi tebe najbrž niso gledali.“

Zardela je in odvrnila z razklanim glasom:

„Žališ me, Orlov. Nisem ti dolžna pojasnjevati, kako je bilo z menoj, če sam ne razumeš.“ (Nadaljevanje prihodnjik)

Heimatdienst - zli duh koroške stvarnosti

Že ob prvih izpadih nemško nacionalističnih skrajnežev proti dvojezičnim krajevnim napisom, ki takrat še niso imeli značaja množičnega pogroma, ampak bi lahko takrat še veljali za neodgovorna dejanja posameznih prencpetežev, je bilo jasno, da je bilo treba takšno reakcijo pričakovati in da se je bilo treba v zvezi z dvojezičnimi krajevnimi napisi bati najhujšega.

Vsi, ki se niso uspavali z lepimi parolami o sožitju med večinskim in manjšinskim prebivalstvom, so bili prepričani, da bo „Heimatdienst“, kot zli duh koroške stvarnosti, tudi to pot ponovno mobiliziral vse sile proti zakonitim pravicam manjšine, kot jih je že ob znanih šolskih štrajkih, s katerimi so leta 1958 izsilili spremembo in utesnitev dvojezičnega šolstva. V vsej zgodovini ugodovini Koroške se „Heimatdienst“ pojavlja kot odkriti sovražnik slovenske manjšine na Koroškem, ki mu v odločilnih trenutkih, ko gre za kakršne koli manjšinske pravice, vedno uspe zgrniti okrog sebe dovolj sfsaniziranih šovinistov, ki ne vidijo čez svojo provincialno zaslepljenost in ki so se vedno pripravljali odzvati „klicu domovine“, kadar je ta „ogrožena“ zaradi slovenske manjšine.

Dejavnost „Heimatdienta“ je bila v vsej njegovi zgodovini usmerjena izključno proti manjšini, čeprav njegovi uradni predstavniki zatrjujejo nasprotno. Kot je znano, je bil sedanji „Heimatdienst“ ustanovljen leta 1957, se pravi kmalu po podpisu avstrijske državne pogodbe, njegove predhodnice pa segajo v prvo avstrijsko republiko, tja do plebiscitnih bojev.

Praktično takoj po svoji ustanovitvi je „Heimatdienst“ začel obširno akcijo proti takratni ureditvi dvojezičnega šolstva. Po deželi je organiziral tako imenovane šolske štrajke, dokler mu dejansko ni uspelo doseči odpravo dvojezičnega šolstva. Leta 1961 je pri ljudskem štetju z javnim letakom označil za politično sumljive vse tiste, ki bi vpisali kot svoj pogovorni jezik slovenščino, ob 50-letnici plebiscita pa je v svojem glasilu „Ruf der Heimat“ brez sramu zapisal, da obrambni boji na Koroškem še vedno niso končani in da bo zgodovina potegnila črto pod razvojem med obema narodoma šele tedaj, ko eden od njiju ne bo več obstajal. To je brez dvoma pozivanje na odkrit genocid koroških Slovencev in tega poziva „Heimatdienst“ še do danes preklical ali se od njega distanciral.

Vse to kaže, kako je celotna heimatdienstovska dejavnost ves čas od njegove ustanovitve usmerjena izrazito proti manjšini in da je zato več kot upravičena zahteva koroških Slovencev, da bi ga v skladu z določilom državne pogodbe, ki pravi, da je treba prepovedati tiste organizacije, katerih dejavnost meri na to, da bi odvzele hrvaškemu in slovenskemu prebivalstvu v Avstriji njegov značaj in pravice, prepovedati. Praktično pa je ves čas po drugi svetovni vojni igral enakopravno vlogo pri odločanju o pravicah koroških Slovencev. Tako je n. pr. ob odpravi dvojezičnega šolstva leta 1959 vlada zaslišala najprej predstavnike Heimatdienta in šele potem predstavnike manjšine. Heimatdienst tudi ves čas zahteva ugotavljanje manjšine, čeprav državna pogodba tega nikjer ne predvideva, in si s tem lasti samovoljno interpretacijo o njenem izpolnjevanju.

Vse to je treba imeti pred očmi, če hočemo pravilno razumeti dogodke v zvezi z dvojezičnimi krajevnimi napisi, ki brez dvoma pomenijo anahronizem v Evropi dvajsetega stoletja. Da namreč ne gre niti za nevarnost „slovenizacije“ Koroške, za maltretiranje večine, za nevarnost ponovnih ozemeljskih aspiracij Jugoslavije in ogroženosti avstrijskih meja, kar vse bi naj povzročilo famozni „prastrah“ koroškega prebivalstva, ki ga zdaj tako zelo negujejo nacionalistični krogi na Koroškem, ampak

da gre v bistvu za odkrit nastop proti slovenski manjšini z namenom, da se ji odvzamejo še tiste minimalne pravice, ki so ji zagotovljene z državno pogodbo in ki jih je bila socialistična vlada s kanclerjem Kreiskym pripravljena v določeni meri izpolniti.

Morda bi bilo zanimivo na kratko obuditi vrstni red dogodkov v zvezi z dvojezičnimi krajevnimi napisi, ker se v njem kaže logika, ki je zelo značilna za razmere na Koroškem in ki v mnogočem potrjuje mnenje, da pri manjšinskih vprašanjih na Koroškem v skrajni liniji ne odloča vlada, ampak nacionalistično šovinistični krogi, zbrani okrog Heimatdienta.

Že ko je avstrijski zvezni parlament sprejel zakon o dvojezičnih krajevnih napisih z zneznatno večino treh glasov samo socialistične frakcije, in ko so proti njemu enotno glasovali tako predstavniki avstrijske ljudske stranke kakor tudi svobodnjakov, ki obe podpirata Heimatdienst, sta obe osrednji organizaciji koroških Slovencev obvestili zveznega kanclerja, da z zakonom ne moreta soglašati. Po njunem mnenju pomeni zakon le minimalno izpolnjevanje določil drž. pogodbe in ga lahko manjšina smatra samo kot prvi korak na poti reševanja tega vprašanja. Kot je znano, je z navodili o izvedbi zakona določeno, da so do dvojezičnih krajevnih napisov upravičeni samo tisti kraji, v katerih je vsaj 20 odst. prebivalstva pri ljudskem štetju leta 1961 navedlo slovenščino kot svoj občevelni jezik. Določila zakona pa se nanašajo samo na krajevne napise-kažipote, ne pa tudi na javne zgradbe in ustanove. Praktično so navodila skrhčila zakon le na okrog 50 krajevnih napisov, raztresenih po vsej Koroški.

Pa tudi ta minimalna zakonska določila so naletela na združen odpor avstrijske ljudske stranke in svobodnjakov, čeprav nobena od njiju ni imela svojega predloga. Avstrijska ljudska stranka je sicer privlekla na dan stari predlog prejšnjega avstrijskega kanclerja dr. Klause, ki pa je tak, da so ga že takrat odklonile vse v takratnem koroškem parlamentu zastopane stranke, tudi ljudska stranka, ker je tudi v mednarodnem pogledu nevzdržen, saj prepušča odločanje o izpolnjevanju državne pogodbe posameznim občinam.

Prvi napadi na dvojezične krajevne napise so sledili že takoj prvo noč potem, ko so bili postavljeni prvi napisi. Značilno je, da varnostni organi niso ukrepali, čeprav so koroške varnostne sile okrepili z orožniki tudi iz drugih avstrijskih dežel. Brez dvoma opogumljeni zaradi takšnega ravnanja eksekutive, so postali izpadi proti dvojezičnim napisom vse bolj množični in so vse bolj dobivali značaj pogromov, ki so bili na zunaj sicer usmerjeni proti napisom, v resnici pa so imeli izrazit protimanjšinski karakter. Višek je dosegla gonja proti manjšini v noči pred obletnico plebiscita, ko so v množičnih pogromih odstranili vse dvojezične napise na Koroškem, in pa s protestnimi demonstracijami 15. oktobra, ki jih je organiziral „Heimatdienst“ in ki se jih je udeležilo okrog deset tisoč ljudi iz vseh krajev Koroške. Le ti so dobesedno preplavili Celovec, da bi tako pokazali, da „slovenske Koroške“ ni.

Drug višek so sramotni dogodki okrog dvojezičnih krajevnih napisov dosegli ob obisku kanclerja Kreiskega v Celovcu, ko so demonstracije dobile povsem fašistični značaj in so demonstranti pozdravili kanclerja z vzkliki „židovska svinja“ ter podobnimi nacističnimi parolami, kakor tudi dan za tem ko so koroškega deželnega glavarja Simo in njegovo soprogo v Velikovcu obmetavali z jajci in paradižniki.

Formalno so se tako avstrijska ljudska stranka kot svobodnjaki in celo „Heimatdienst“ distancirali od nasilnih akcij, vendar jih s svojo politiko in zadržanjem niso v ničemer preprečevali, ampak so jih dejansko podpirali. Svobodnjaška stranka Av-

strije je mimo tega še začela postopek za uvedbo referenduma, s katerim bi hotela izsiliti ugotavljanje manjšine ter je v ta namen začela zbirati podpise pri Korošcih.

Takšna je zunanja podoba gonje proti koroškim Slovincem, ki jo ob podpori avstrijske ljudske stranke in svobodnjaške stranke Avstrije vodi „Heimatdienst“ in ki ji za pretvezo služi dejstvo, da je socialistična vlada sprejela zakon o dvojezičnih krajevnih napisih brez sodelovanja ostalih strank. To je seveda brezpredmetno, ker nobena od teh strank ni pripravljena priznati manjšini zakonitih pravic.

„Heimatdienst“ nastopa pri svoji gonji proti manjšini s preizkušeno taktiko, ki je preusmerjena na vzburjanje občutka ogroženosti pri tistih, ki jih je zgodovina povzila, ki jim je razvoj sodobnega sveta, predvsem pa Evrope, tuj in ki v svoji zaslepljenosti ne vidijo prek svojega plotu. „Prastrah“, emocije in večna trauma koroškega prebivalstva zaradi dogodkov v preteklosti so pri tem priljubljeni rekviziti ob taktiki, ki jo poznamo že iz časov, ko je prihajal na oblast Hitler — čim bolj neumna je trditve, tembolj vztrajno jo je treba ponavljati in biti pri tem gluhi za vsak pameten argument, kajti kaj je sicer drugega govorjenje o ogroženosti avstrijskih meja, v čem je večna dilema in v čem so emocije koroškega prebivalstva? Kdo je v zgodovini koga sloveniziral in koga germaniziral od stare avstroogrske monarhije dalje? Vztrajna taktika zamolčevanja dejstev o grozodejstvih Hitlerjevih podreptnikov, ki jih je še vedno mogoče najti v vrstah „Heimatdienta“, nad Slovenci na Koroškem in v Sloveniji, na drugi strani pa kričanje na vsa usta o dvakratni zasedbi Koroške, o umorjenih in odvlečenih, je izključno usmerjena v to, da bi diskreditirali slovensko manjšino in da bi vsakogar, ki hoče ostati zvest svojemu materinemu jeziku, ožigosali kot nezanesljivega in manjvrednega.

Avstrijska zvezna vlada, ki je v začetku odklanjala kakršno koli misel o tem, da bi bilo možno zakon o dvojezičnih napisih spremeniti, je končno popustila pod pritiskom nacionalističnih sil. To je toliko bolj nerazumljivo, saj je Kreisky kot izkušen politik vendar moral uvideti, da v gonji proti dvojezičnim krajevnim napisom ne gre samo za gonjo proti manjšini, ampak da gre v bistvu za strnjeno fronto desnih reakcionarnih sil, ki si s tem, da usmerjajo svoje napade proti socialistom prek hrbtov

drugi o naših vprašanjih

manjšine, obetajo največji uspeh in veliko vprašanje je, kakšne posledice bo imelo takšno popuščanje za socialistično stranko.

In kakšna nova rešitev je ob takšnem popuščanju še možna. Več kot jasno je, da je vsak ploden dialog nemogoč, dokler so zahteve po dialogu vodene samo z željo, kako manjšini že tako minimalne pravice še bolj okrniti. Manjšina pač ne more imeti velikega upanja, da bo dosegla svoje zakonite pravice, če zvezna vlada kot najvišji izvršni organ v državi, ki mu je zaupana skrb za zakonitost in demokratično zaščito državljanov, teroristično dejavnost ekstremistov proti manjšini samo obsoja in se od nje distancira, ne ukrene pa proti njej ničesar, pač pa v skrajni liniji celo popušča pred nezakonitim in protipravnim ravnanjem ter se je na zahtevo tistih sil, ki so vsekozi sovražno razpoložene do manjšine, pripravljena celo pogovarjati o spremembah pravilno sprejetega zakona, še preden ga je praktično uveljavila. Več kot logično je, da koroški Slovenci ob vsem tem niso videli druge rešitve, kot da so sklenili svoje vprašanje internacionalizirati, za kar jim daje vso pravico tudi državna pogodba. Izgubiti ne morejo ničesar. Lahko samo pridobijo, pač pa lahko, in to se je že pokazalo, izgubi Avstrija velik del svojega ugleda pred demokratično svetovno javnostjo.

Zvone Zorko
(Jadranski koledar, Trst)

Koroški Slovenci in Avstrija

Minilo je 52 let, odkar je bil slovenskemu narodu v imenu in pod videzom demokratičnosti prizadejan težak udarec, ena izmed številnih krivic in nesmislov versailskega sistema. Ni naš namen, raziskovati zakaj in kako, niti ne bomo skušali nepravda utesniti v moralne, pravne ali drugačne formulacije. Spominjamo se obletnice zato, da bi ob tej priložnosti ugotovili samo dejstvo, da vprašanje, ki naj bi pred 52 leti prenehalo biti vprašanje, še vedno obstaja. Vsa zgodovinska izkušnja od tedaj, in to je najzanesljivejše merilo, to dokazuje.

Ne bomo tudi razglabljali, ali bi vprašanje Slovencev v Avstriji sploh lahko bilo rešeno, če bi se bile stvari ta leta drugačne razvijale. Revolucionarni nastop koroških Slovencev v narodnoosvobodilnem protifašističnem boju — ta edinstveni primer na ozemlju Hitlerjevega rajha — je postavil vprašanje z vsem poudarkom spet pred svet. Ta nastop je bil upor proti čisto svojevrstnemu prizadevanju, odpraviti koroško vprašanje, in sicer z načrtnim in napadalnim pomenčevanjem ter izrivanjem slovenskega ljudstva. Tako prizadevanje, s katerim se pač ne more sprijazniti noben pošten človek, je od plibiscita pa do časov nacističnega rajha sicer doživljalo različne oblike in stopnje silovitosti, a po bistveni vsebini je ostalo vedno isto. To je bil upor proti „reševanju“ koroškega vprašanja, kakor se izraža v črti od programatične zahteve deželnega glavarja Lemischa tik po plebiscitu, da je treba koroške Slovence ponemčiti v dobi enega rodu, pa do Maier Kaibitschevega ukaza poleti 1942 v Celovcu, da na Koroškem ni več prostora za Slovence, kakor tudi ne več nobenega manjšinskega vprašanja.

Revolucionarni upor koroškega slovenskega ljudstva, vključen v splošno človeški boj proti fašizmu, je celo v skrajno neugodnih mednarodnih razmerah po vojni, v prenapetem ozračju hladne vojne, dosegel priznanje, da dosedanja ureditev koroškega vprašanja ni zadovoljiva. Sedmi člen avstrijske državne pogodbe o pravicah slovenske manjšine na Koroškem in Štajerskem ter hrvaške

na Gradiščanskem, je odraz tega zgodovinskega dejstva. Koroški Slovenci so s svojim bojem dosegli pravico, da imajo od prihodnosti še kaj pričakovati. Dosegli so, da je tudi druga avstrijska republika postavljena pred zgodovinsko preizkušnjo glede koroškega vprašanja.

Razume se, da od Avstrije ni mogoče pričakovati čudežev. Saj druge republike ni ustvaril revolucionarni boj avstrijskega ljudstva, v katerem bi se preteklost z vso ostrino kritično prevrednotila, saj je tako razmejitvev s škodljivo dediščino zavrnila desetletna okupacija v strupenem ozračju hladne vojne. Toda danes je avstrijskemu ljudstvu vrnjena vsa oblast, prepričana svoboda, kjerosti si svojo usodo, s tem pa tudi vsa odgovornost. Kam se je usmeril avstrijski notranji razvoj, koliko je zunanji osvoboditvi sledila tudi notranja osvoboditev od senc preteklosti, sprostitve ustvarjalnih sil družbenega napredka? Od tega je med drugim odvisno tudi, kakšno izpolnitev doživlja črka in duh sedmega člena. Odnos do koroških Slovencev je ena izmed važnih preizkušenj avstrijske demokracije in države, za našo sodbo, za sosedno Jugoslavijo pa, razumljivo, še posebno važna.

Ni, da bi tu skušali prepričevati odgovorne ljudi v Avstriji, da je demokracija nedeljiva, da se ni mogoče uspešno bojevati za svobodo, samostojen in sproščen razvoj avstrijskega naroda proti reakcionarnim, protiljudskim in velenimskim težnjam, a hkrati ne obračunavati s prav takimi težnjami, npr. na Koroškem, kjer nastopajo zlasti v zvezi s protislovensko gonjo. Menda je zgodovina prve republike, njenih družbenih spopadov in njenega konca dovolj počna za vsakogar, kdor jo le hoče razumeti. Široki sloji Avstrijcev to čutijo.

Koroški Slovenci sami s svojim bojem niso le znatno pripomogli k zrušenju nacistične oblasti v tem delu Evrope, temveč so tudi v današnji položaj na Koroškem vnesli nekaj novega, nekaj, kar jih nedvomno postavlja na stran aktiv v družbeni bilanci Avstrije. Danes šovinističnega odri-

vanja koroških Slovencev ni mogoče več olepševati in „opravičevati“ z videzom boja napredka s politično, gospodarsko in kulturno zaostalostjo. Koroški Slovenci so s svojim narodnoosvobodilnim bojem odločno nastopili razvoj, v katerem postajajo dejaven faktor družbenega napredka. To novo dejstvo danes v Avstriji vsem naprednim ljudem še ni dovolj jasno, se zdi morda še količina, ki jo smejo zanemarjati. A čimprej bo moralo postati drugače, kar je seveda v prvi vrsti odvisno od dejavnosti koroških Slovencev samih. Toda že danes je poučno merilo za uveljavljanje tega novega elementa v koroškem položaju dejstvo, da so šovinističnim krogom koroški Slovenci dvojno osovraženi, kot Slovenci in kot socialisti. To dejstvo je obenem tudi značilno za družbeni izvor teh krogov.

Dejansko priznanje pravice do obstoja in neoviranega življenja slovenskega ljudstva na Koroškem je torej nedvomno korak k sproščanju sil družbenega napredka, sil socializma. Tudi zato, ker je edino v takih pogojih mogoč skladen razvoj človeške osebnosti, brez katere resnično nove, napredne družbe pač ni mogoče graditi. Pri tem je vsakemu poštenemu, dobronamernemu človeku potrebno doseči točnost in jasnost pojmov. Predvsem je treba izreči boj pojmovanju, ki brezčutno sprejema uspehe Lemisch-Maier-Kaibitscheve črte pri raznarodovanju in duhovnem oropanju koroških Slovencev kot nekako „zgodovinsko nujnost“ in te uspehe jemlje za osnovo nadaljnjega obravnavanja manjšinskega vprašanja. Koroški Slovenci imajo pravico, zahtevati aktivno zaščito, najmanj pa, da bo v prvi vrsti njihov glas tisti, ki ga je treba upoštevati pri zakonitem izvajanju manjšinskih določb državne pogodbe. To imajo pravico zahtevati v imenu pravičnosti, v imenu koristi avstrijskega demokratičnega napredka, v imenu boljše Evrope. V sosednji Jugoslaviji zasledujemo uresničevanje njihovih prizadevanj z največjim zanimanjem.

Janko Pleterški
(Delo, Ljubljana)

● KAC PETNAJSTIČ DRŽAVNI PRVAK

Celovski hokejski klub KAC je preteklo soboto postal desetič zaporedoma državni hokejski prvak. Odličje si je osvojil dokončno v zadnji prvenstveni tekmi, ko je v Feldkirchu premagal tamkajšnji hokejski klub z 8:3 (1:1, 1:1, 6:1). Z deseto zaporedno lovoriko je celovskemu moštvu v celoti uspelo osvojiti prvenstvo že petnajstič. KAC je bil poprej prvak v letih 1934, 1935, 1952, 1955, 1960, od leta 1964 pa je do 1973 imel nadvlado v avstrijskem hokeju. Čeprav je KAC tudi letos z razmeroma velikim naskokom (4 točke) postal mojster, je vendar precej dolgo trepetal v negotovosti, saj je bil po prvi tretjini prvenstva 5 točk v zaostanku. Zelo močno se je namreč izkazalo hokejsko moštvo ATSE iz Gradca, ki ima v svojih vrstah režiserja Koslova in nekdanjega igralca KAC Kaonpää. ATSE je bil le v finišu prešibak in ni prenesel psihičnega pritiska letošnjega prvenstva. Zadovoljiti se je moral z 2. mestom, v zadnji tekmi pa je oddal doma moštvo IEV celo obe točki 3:4 (1:3, 0:0, 2:1).

Nekaj iger pred koncem se je oglašal z geslom „mojster 73“ tudi še dunajski WEV, pa je kmalu spoznal, da se bo prvenstvo odločilo le med prvima dvema kluboma. WEV je zasedel z 10 točkami zaostanka 3. mesto.

Ko je bilo treba igrati v Gradcu ali na Dunaju, je bil na višku tudi IEV iz Innsbrucka. Prizadejal je tudi najboljšim klubom in jim odtegnil marsikatero točko. Nekdanji tekme celovskega KAC in šestkratni avstrijski prvak je zasedel 4. mesto.

Da je KAC letos s precejšnjo „težavo“ postal mojster, je verjetno treba pripisati starosti moštva. Osem najboljših igralcev je namreč desetič doživel podelitev najvišjega priznanja v hokeju: Romauch, Puschnig, Pregl, König, Felfernig, Samonig, Posarnig in Kenda. Ruski trener Gluhov je letos pričel s pomlajevanjem moštva, mladi talentirani hokejisti pa so igrali skoro v vsaki prvenstveni tekmi.

Končna razporeditev: 1. KAC 160:71, 46 točk; 2. ATSE Gradec 139:66, 42; 3. WEV 139:94, 36; 4. IEV 164:110, 34; 5. WAT Stadlau 100:134, 23; 6. Salzburg 127:156, 18; 7. Feldkirch 18 in 8. Kitzbühel 7.

● AVSTRIJSKO NORDIJSKO PRVENSTVO: NAJBOLJŠI KOROŠČI

Od srede do nedelje so se na avstrijskem nordijskem prvenstvu v Seefeldu na Tirolskem zbrali najboljši nordijski smučarji, da odločijo o bodočih prvakih.

Avstrijski prvaki so postali: tek na 3×10 km moški: 1. Koroška, 2. Tirolska. Tek na 10 km juniorji: 1. Scheiber (Tirolska), 2. Janach (Koroška), 5. Schorn (Koroška); ekipni prvak Koroška. Nordijska kombinacija juniorji: 1. Dieter Gräffischer, 2. Fritz Koch (oba Koroška). Nordijska kombinacija moški: 1. Ohlböck, 2. Sailer. Tek na 5 km ženske: 1. Herta Prassl (Štajerska), 2. Hermine Wachter (Koroška). Tek na 15 km moški: 1. Herbert Wachter (Koroška), 2. Vogel (Štajerska).

Z velikim presenečenjem so se končali specialni smučarski skoki. Favorit Bachler se je moral zadovoljiti s 3. mestom. Avstrijski prvak v skupini moških je postal Sepp Lichtenegger (72,5, 68,5 m - 205,1) iz Zgornje Avstrije pred Rudijem Wannerjem. Hanzl Millonig iz Zahomca je zasedel 7. mesto. Pri juniorjih sta zmagala Zahomčana Karl Schnabl (69,70 m - 203,9) in Hans Wallner (70,5, 67 m - 189,5), tretji je postal Štajerc Willi Pürstl (69,5, 62 m - 182,9), Zahomčan Seppi Gratzler pa je zasedel 9. mesto.

Avstrijski prvak juniorjev Karl Schnabl je v skupni uvrstitvi zasedel za Lichteneggerjem drugo mesto, kar je nedvomno lep uspeh Zahomčana.

● EVROPSKI PRVAKI V DRSANJU

V Kölnu je bilo prejšnji teden evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju. Avstrija, ki je stavila večkrat svetovne, evropske in olimpijske prvake, letos ni bila zastopana med zmagovalci.

Evropska prvaka pri parih sta postala Rodnina in Zajcev iz Sovjetske zveze, ki sta dobila od vseh sodnikov najboljšo oceno 6,0. Drugo mesto je zasedel par Smirnova/Ulanov (prav tako Sovjetska zveza) pred nemškim parom Lehmann/Wiesinger.

Pri plesnih parih je evropsko prvenstvo osvojil sovjetski par Pahomova/Goršov pred nemškim Buck/Buck in angleškim parom Watts/Green.

Petič zaporedoma je Čehoslovak Ondrej Nepela osvojil evropsko prvenstvo pri moških. Njemu najbližje sta prišla Četveruhin iz Sovjetske zveze in tretji Hoffmann (Nemčija).

V ženski konkurenci je zmagala Errath iz Vzhodne Nemčije pred Angležinjo Scott in Švicarko Iten.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevno oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisanje jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritim — 20.05 Deželna poročila — 22.10 šport iz vsega sveta.

SOBOTA, 17. 2.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Družinski obzorje — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 13.45 Voščila — 15.30 iz življenja koroških ljudskih godbenikov — 17.10 Pisano sobotno popoldne iz Solnograda — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice iz Solnograda — 19.50 Note in beležke — 20.10 Sobotni večer v studiu Solnograd — 22.10 športna revija — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 18. 2.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 10.30 Radijska pripovedka, „Nova prijateljstva“ — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 17.05 Ljudski koncert — 18.00 Korošec na Killmandžaru — 19.00 Nedeljski šport — 19.40 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj.

PONEDELJEK, 19. 2.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 šolska oddaja — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Zabavna glasba — 19.50 Note in beležke — 20.10 Od opere do operete — 21.00 V službi kmetijstva — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja.

TOREK, 20. 2.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 11.03 Ljudska glasba — 14.30 Dom in šola — 15.00 Ljudska glasba iz Štajerske — 17.10 Avstriji o Avstriji — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Kaj radi slišimo — 21.10 Koncert ljudske pesmi.

SREDA, 21. 2.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 šolska oddaja — 13.30 Zborovska glasba — 15.00 Iz naše mape skladateljev — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 Radijska igra — 21.10 Skladatelji lahke glasbe — 21.30 Zvezne dežele poročajo: Dunaj.

ČETRTEK, 22. 2.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 šolska oddaja — 11.03 Ljudska glasba — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Zborovska glasba — 17.10 Operetne melodije — 17.56 Oddaja zbor-

nice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijska glasba na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Lovska oddaja — 21.00 Iz graškega glasbenega življenja — 22.30 Človek v družbi.

PETEK, 23. 2.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba J. Haydna — 10.00 šolska oddaja — 11.03 Ljudska glasba — 13.30 Ljudske viže — 14.45 Štajerska literatura — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Koncert koroškega studia — 21.30 „Kako se seznanim z dekletom?“

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 17. 2.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 18. 2.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 19. 2.: 13.45 Informacije — Za našo vas.

TOREK, 20. 2.: 9.30 Za prijetno dopoldne — 13.45 Informacije — šport od tu in tam — Otrci poslušajte!

SREDA, 21. 2.: 13.45 Informacije — Za našo knjižno polico — Iz koroške literarne delavnice.

ČETRTEK, 22. 2.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 23. 2.: 13.45 Informacije — Solistična glasba.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

SOBOTA, 17. 2.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Godala v ritmu — 12.10 Koncertna glasba Claudea Debussyja — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Z ansambлом Chris Barber — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 S kvintetom bratov Avsenik — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 22.15 Za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 18. 2.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Za otroke — 8.50 Skladbe za mladino — 10.05 še pomnite, tovariši... — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Popularne operne melodije — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 „Zasledovalec“, radijska igra — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

PONEDELJEK, 19. 2.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Z velikimi zabavnimi orkestri — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.15 Zabavni zvoki iz vzhodnoevropskih dežel — 19.15 Z ansambлом Borisa Franka — 20.00 Ob 100-letnici rojstva F. I. Šajpajna — 21.00

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 17. 2.: 15.30 Hišni koncert — 16.30 Za otroke — 17.25 Klub seniorjev — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Oddaja J. Kulenkampffa — 22.40 „Maščevalec“ film.

NEDELJA, 18. 2.: 8.00 Svetovno prvenstvo v sankanju — 16.30 Za otroke — 17.10 Za družino — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Mladi Gothe — 18.30 O ptičjih selitvah — 19.30 Čas v sliki — 19.40 šport — 20.15 Luksemburški graf, opereta — 21.50 šport.

PONEDELJEK, 19. 2.: 18.00 Novo v znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Oddelek S — 21.10 Poštni predal 7000 — 21.25 Prometna vzgoja — 22.25 Čas v sliki.

TOREK, 20. 2.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 To je moj svet — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Vaš nastop prosim — 21.05 „Višji princip“, češki film — 22.45 Čas v sliki.

SREDA, 21. 2.: 10.00 šolska oddaja — 11.00 Očetova strelska veselica — 16.30 Za otroke — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Saga o Forsythu — 21.10 Prerezi — 22.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 22. 2.: 10.00 šolska oddaja — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 „Dobri prijatelji“, komedija — 21.55 Čas v sliki.

PETEK, 23. 2.: 10.00 šolska oddaja — 11.00 Klub seniorjev — 12.00 Mednarodne smučarske tekme — 12.55 Mednarodna prirediteljev smučarskih skokov — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Očarljiva Jeannie — 18.55 Oddaja kmetijske zbornice — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Oddaja „Komisar“ — 21.20 Kulturni obzorje — 22.20 Čas v sliki — 22.25 „Spremljevalci groze“, film.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 17. 2.: 17.00 „Blaga Helena“, filmska komedija — 18.30 Bos v parku — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 „Ime mi je Ervin, star sem 17 let“, film — 21.30 Čas v sliki.

NEDELJA, 18. 2.: 14.00 Svetovno prvenstvo v sankanju — 18.00 Tedenski obzorje — 18.30 Panorama — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Novo v kulturi — 20.10 Vzgoja — 20.15 V lastni zadevi — 21.45 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 19. 2.: 18.30 Nepozabno sosedsvo „Bratislava in Slovaška“ — 19.00 Biologija za vas — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Nebo od Kopernika naprej — 21.25 Kratka televizijska igra — 21.50 Teleprejze.

TOREK, 20. 2.: 18.30 šolska oddaja — 19.00 Znanje brez znanja — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Pozor! davek o večji vrednosti — 20.15 Klem Pavel in bavorske pesmi — 21.00 Veseloliga „Večer v dvojce“ — 22.25 Teleprejze.

SREDA, 21. 2.: 18.30 Surovina in svetovno gospodarstvo — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pre-

izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-55-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

gled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Pozor! davek o večji vrednosti — 20.15 O jazzu — 21.10 Oddaja „Ena in dvajset“ — 21.55 Teleprejze.

ČETRTEK, 22. 2.: 18.30 Mesto dela zgodovino — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Pozor! davek o večji vrednosti — 20.15 Svet in znanost — 21.05 Simon Templar — 21.50 Teleprejze.

PETEK, 23. 2.: 18.30 Zvok iz človekove roke — 19.00 Labrador — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Nasvidenje gospod Grock — 21.55 Teleprejze.

„Rešilni ovinek“ lahko reši življenje

Več kot 700 mrtvih pešcev na leto, to je skoraj tretjina vseh smrtnih žrtev, ki jih vsako leto zahteva promet. Ob tej številki bi se morali pešci zavedati, da se pri prečkanju ceste nedvomno spleča napravi majhen ovinek ter čisto prečkati na posebej v ta namen predvidenem in označenem „prehodu za pešce“. Ta majhni „rešilni ovinek“ lahko reši življenje!

Pravilnemu zadržanju pešcev v cestnem prometu posveča posebno pozornost tudi kuratorij za varnost v prometu, ki je v ta namen pripravil naslednje opozorilo:

Prenos slavnosti v počastitev 500-letnice rojstva Nikolaja Kopernika iz Pariza — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 20. 2.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Slovenske narodne — 12.40 Z domačimi ansambli — 14.40 „Na poti s kiloro“ — 15.40 Od melodije do melodije — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V torek nasvidenje — 19.15 S fanti treh dolin — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Od premiere do premiere — 21.30 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.15 Pri skladatelju Marjanu Kozini.

SREDA, 21. 2.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.25 Iz glasbenih šol — 12.10 Dva prizora iz opere Ero z onega sveta — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Naša glasbena galerija — 18.15 Glasbene vinjete — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Komorno glasbeni studio — 22.15 S festivalov jazza — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 22. 2.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne — 12.10 Poje Anton Dermota — 14.30 „Mladina poje“ — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Z zabavnim orkestrom RTV Ljubljana — 19.15 Z ansambлом Jožeta Privška — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 22.15 Paleta popevk in plesnih ritmov — 23.15 Iz sodobnega repertoarja Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana.

PETEK, 23. 2.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Glasbena pravljica — 12.40 Z domačimi ansambli — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Operni koncert — 18.50 Ogledala našega časa — 19.15 Z ansambлом Dorka Škoberneta — 20.00 Tekmovanje amaterskih zborov — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede pred polnočjo.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 17. 2.: 9.35 šolska oddaja — 15.45 Državno prvenstvo v alpskem smučanju — 16.30 Košarka Olimpija: Radnički — 18.00 Obzorje — 18.15 Maroška, češki film — 18.45 Filmska burleska — 19.10 Mozaik — 19.15 Humoriistična oddaja — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.30 Lice ob licu — 21.20 Na poti k zvezdam — 21.45 Arsene Lupin — 22.35 Kažipot — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 18. 2.: 8.50 S kvartetom Savski val in Triom Bahar — 9.20 Mestece Peyton — 10.12 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.50 Poročila — 11.55 Delavski amandmaji — 12.55 Kažipot — 18.00 Poročila — 18.05 Nenavaden primer Rudolfa Hessa — 18.55 Gonja — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Šoferji — 21.20 Rezerviran čas — 21.35 športni pregled — 22.35 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 2.: 9.05 Odrta univerza — 9.35 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Muca copatarica — 18.00 Risanke — 18.15 Obzorje — 18.30 Zbor Zarja iz Trbovelj — 18.55 Mozaik — 19.00 Nadomestilo za materino mleko — 19.20 S kamera po svetu — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Mi med seboj — 21.30 Nenavadne zgodbe — 21.55 Stoletje kirurgov — 22.20 Jazz na ekranu — 23.00 Poročila.

TOREK, 20. 2.: 9.35 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.40 Madžarski pregled — 17.45 Muca copatarica — 18.00 Risanke — 18.15 Obzorje — 18.30 Zbor Zarja iz Trbovelj — 18.55 Mozaik — 19.00 Nadomestilo za materino mleko — 19.20 S kamera po svetu — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Mi med seboj — 21.30 Nenavadne zgodbe — 21.55 Stoletje kirurgov — 22.20 Jazz na ekranu — 23.00 Poročila.

SREDA, 21. 2.: 8.20 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 16.50 Madžarski pregled — 17.45 Obzorje — 18.30 Družina Jehu — 18.55 Poljudna znanstveni film — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na odih — 20.40 Četrtekovi razgledi — 21.30 Serijska oddaja — 22.20 Kitajski slavček.

ČETRTEK, 22. 2.: 9.35 šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 V 80 dneh okrog sveta — 18.15 Obzorje — 18.30 Družina Jehu — 18.55 Poljudna znanstveni film — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na odih — 20.40 Četrtekovi razgledi — 21.30 Serijska oddaja — 22.20 Kitajski slavček.